

SVERIGES EKONOMI

Statistiskt perspektiv

Ur innehållet:

Svag tillväxt andra kvartalet.....sid 3

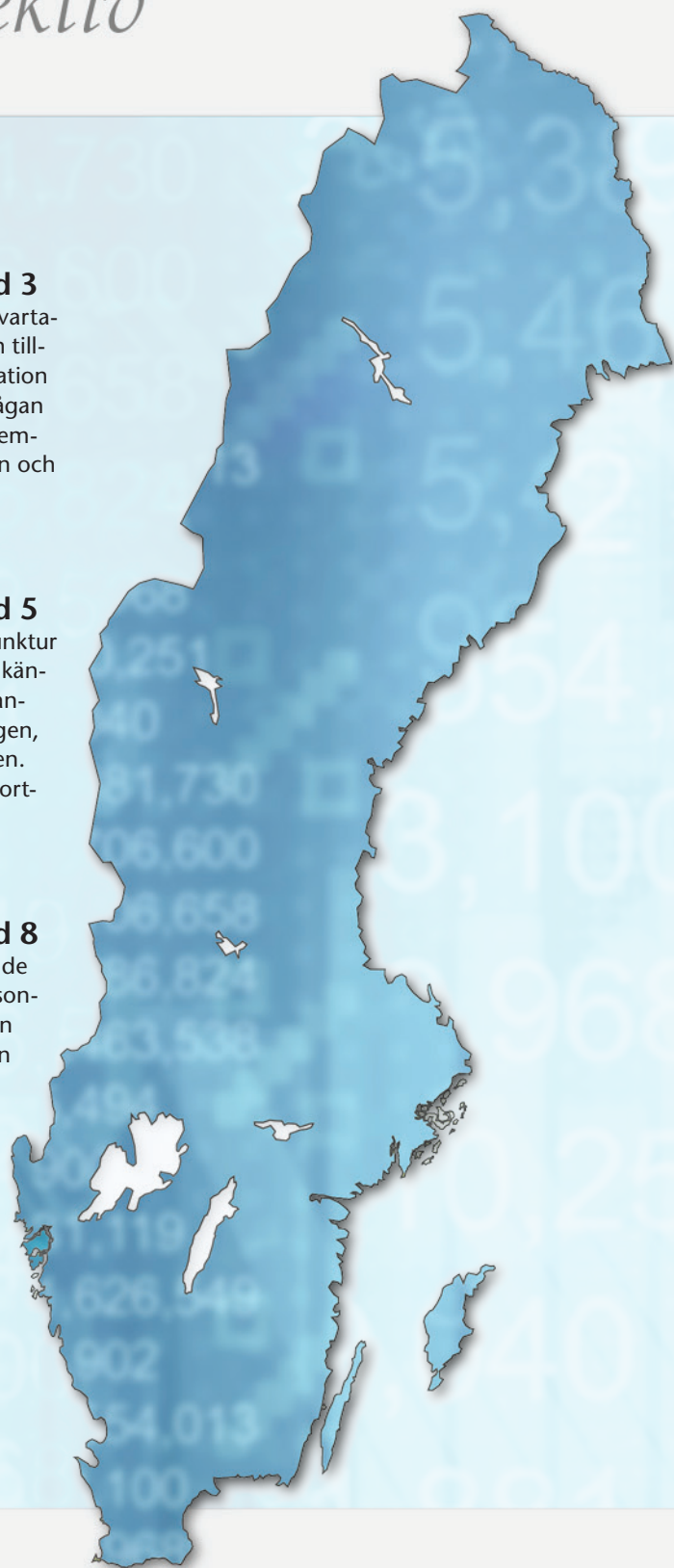
Aktiviteten i den svenska ekonomin var dämpad andra kvartalet och BNP minskade något från kvartalet innan, medan tillväxten i EU-området samtidigt vände uppåt. En kombination av stark svensk krona och ljummen internationell efterfrågan tyngde nettot av utrikeshandeln. Utvecklingen i den inhemska ekonomin var något bättre där hushållskonsumtionen och de fasta bruttoinvesteringarna ökade.

Minskade handelsvolymen för pressade exportföretagsid 5

Utrikeshandeln präglades av en svag internationell konjunktur och en stark kronkurs. Minskade handelsvolymen var ett kännetecken för svensk export som inte hängt med världshandeln efter finanskrisen. Importen har följt med i nedgången, bland annat till följd av ett högt importinnehåll i exporten. Förbättrad exportordergång och mer optimistiska exportchefer ingjuter hopp om framtiden.

Farten i hushållskonsumtionen avtogsid 8

Hushållen växlade ner tempot något. Säsongrensat steg de egentliga hushållens konsumtion svagt i kvartalstakt. Säsongrensningen kan dock ha störts i och med att påskhelgen inföll under olika kvartal 2012 och 2013 och utvecklingen andra kvartalet kan ha underskattats. De nominella inkomstökningarna var något lägre än de senaste kvartalen, men det låga inflationstrycket bidrog till att hushållens köpkraft ändå utvecklades relativt väl. En sparkvot på historiska högstnivåer indikerar dock att hushållen fortfarande prioriterade sparandet.

Innehåll

Sammanfattning	3
Internationell utblick.....	4
Export och import	5
Konsumtion.....	8
Investeringar	11
Näringsliv	13
Arbetsmarknad.....	17
Globala värdekedjor	19
Ny konjunkturindikator på SCB.....	22
ENS 2010 och nationalräkenskaperna	25
Nya vikter i nationalräkenskaperna	28
Summary	29

SCB-Indikatorer

Webbpublikationen SCB-Indikatorer utkommer omkring den första i varje månad (utom i augusti) och ger en översikt av konjunkturläget, baserad på de färskaste siffrorna. Du hittar den på www.scb.se. Välj Hitta statistik, SCB-Indikatorer.

Sammanfattning

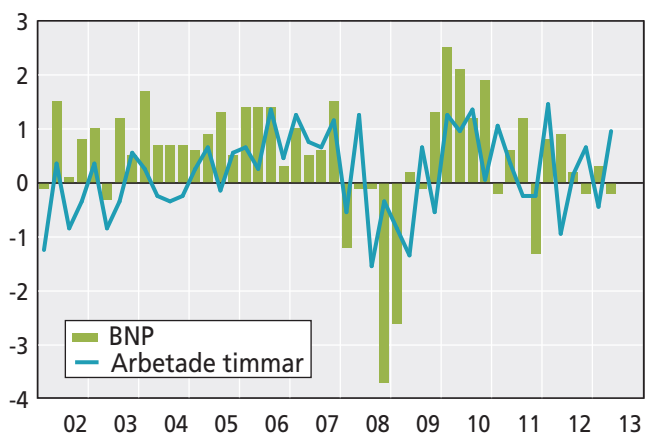
Svag tillväxt andra kvartalet

Aktiviteten i den svenska ekonomin var dämpad andra kvartalet och BNP minskade något från kvartalet innan, medan tillväxten i EU-området samtidigt vände uppåt. En kombination av stark svensk krona och ljummen internationell efterfrågan tyngde nettot av utrikeshandeln. Utvecklingen i den inhemska ekonomin var något bättre där hushållskonsumtionen och de fasta bruttoinvesteringarna ökade.

Andra kvartalet minskade Sveriges BNP med 0,2 procent säsongrensad och jämförd med kvartalet innan. Det kan jämföras med euroområdet som visade en säsongrensad BNP-uppgång på 0,3 procent, där tillväxten i större länder som Tyskland och Storbritannien var hela 0,7 procent. Jämförelserna ska dock ses mot bakgrund av att euroländerna har redovisat en negativ BNP-tillväxt de senaste sex kvartalerna och att det är en återhämtning från låg nivå.

Bruttonationalprodukten (BNP) samt arbetade timmar i hela ekonomin

Procentuell förändring från föregående kvartal.
Säsongrensad BNP och arbetade timmar

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Utrikeshandeln andra kvartalet präglades av en svag internationell konjunktur och en stark kronkurs, vilket har legat exportörerna i fatet det senaste året. Minskade handelsvolymerna var ett kännetecken för svensk export som inte hängt med världshandeln efter finanskrisen. Importen har följt med i nedgången, bland annat till följd av ett högt importinnehåll i exporten. De senaste månadernas förbättrade orderingång från exportmarknaden samt betydligt mer optimistiska exportchefer ingjuter dock hopp om framtiden.

Produktionen i näringslivet var svag andra kvartalet och sjönk för både varu- och tjänsteproducenter jämfört med föregående kvartal. Detta trots att antalet arbetade tim-

mar i näringslivet steg vilket ledde till en kraftig nedgång i produktiviteten. Det råder dock en något tudelad bild över läget i det svenska näringslivet för tillfället, där framåtblickande konjunkturindikatorerna målar en betydligt ljusare bild av utvecklingen framöver.

Hushållen växlade ner tempot andra kvartalet då konsumtionsutgifterna steg svagt i kvartalstakt. Säsongrensningen kan dock ha störts som följd av att påskhelgen inföll under olika kvartal 2012 och 2013. De nominella inkomstökningarna var lite lägre än de senaste kvartalerna, men det låga inflationstrycket bidrog till att köpkraften ändå utvecklades relativt väl. En sparkvot på historiska högstannivåer indikerar dock att hushållen fortfarande höll båda fötterna på marken och prioriterade sparandet.

Investeringsaktiviteten har varit dämpad det senaste dryga året. Andra kvartalet förändrade inte den bilden nämnvärt då de fasta bruttoinvesteringarna i säsongrensade tal steg något jämfört med ett svagt första kvartal. Ett positivt inslag var att bostadsinvesteringarna vände uppåt efter en längre period av nedgång.

Arbetsmarknaden förbättrades andra kvartalet jämfört med det första, trots de senaste kvartalens svaga BNP-tillväxt. Sysselsättningen ökade något, samtidigt som den relativa arbetslösheten visade tecken på att minska. En tänkbar förklaring är att tjänstebanscher och offentlig sektor inte har drabbats av det svagare konjunkturläget i lika hög grad som varuproduktionen. Riskerna för att bli arbetslös ökade dock samtidigt som jobbchanserna minskade. Det kan tyda på att förbättringen är på väg att stanna av.

Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv inkluderar även fyra temaartiklar. Den första artikeln genomlyser det växande fenomenet globala värdekedjor och flytt av produktion. I den andra artikeln presenteras SCB:s nya månadsvisa hushållskonsumtionsindikator, HUKO, som avser att ge en tidig skattning av hushållskonsumtionen. I tredje artikeln studeras förändringarna i nationalräkenskaperna till följd av det nya statistikregelverket ENS 2010. I den avslutande artikeln synas effekterna av nya vikter från årsberäkningen av BNP för utvecklingen andra kvartalet.

Skifte i den globala tillväxten

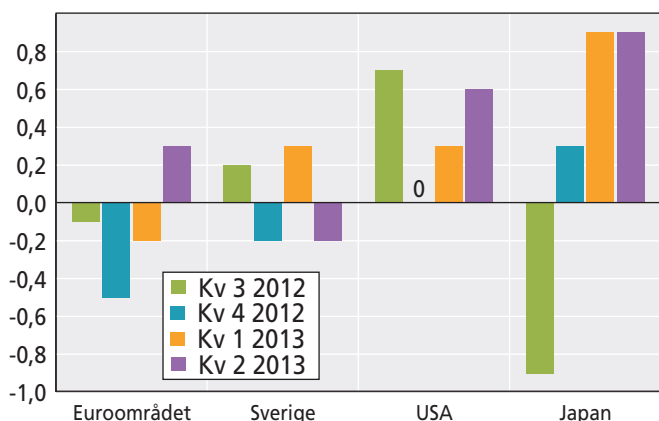
Bättre utsikter i Europa, USA och Japan och utbredda problem i många tillväxtekonominer har fått den huvudsakliga källan till BNP-tillväxt i världsekonomin att växla tyngdpunkt tillbaka mot industriländerna. Trots tecken på avmattning får Kina än så länge ses som ett undantag bland tillväxtekonominerna när de fortsatte att växa med god fart andra kvartalet.

Återhämtningen i världsekonomin har under de fyra senaste åren varit relativt svag. Det är under de här åren främst tillväxtländer som har drivit världsekonomin och svarade för huvuddelen av den globala BNP-tillväxten medan industriländerna visade en svag återhämtning. Nu har emellertid den expansiva finans- och penningpolitiken börjat ge resultat i Europa, USA och Japan som med sin ekonomiska tyngd i världsekonomin därmed återtar rollen som tillväxtmotor. För Europas del framträder visserligen en fortsatt splittrad bild där tillväxten skapas i de nordeuropeiska länderna med Tyskland, Frankrike och Storbritannien i spetsen samtidigt som tillväxten i Sydeuropas största länder, Italien och Spanien, fortsätter att krympa. En stor utmaning för politiker i både Europa och USA blir att få ner den höga arbetslösheten till samma nivåer som innan finanskrisen.

Bland tillväxtekonominerna fortsätter den kinesiska ekonomin att växa med höga tillväxttal. Däremot kantas andra tillväxtekonominer av stora problem. Svårast är det för länder med stora bytesbalansunderskott och som är beroende av utländska kapitalmarknader. Dessa tillväxtländer kan sitta i en rävsax om de tvingas höja styrräntan för att undvika kapitalflykt även om landets BNP-tillväxt saktar in. Samtidigt har länder som Brasilien, Indien och Sydafrika fått se den egna valutan sjunka med över 10 procent sedan i maj.

BNP-tillväxt

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensade värden

Källa: Eurostat

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Åter tillväxt i Europa

Den samlade BNP-tillväxten för de 17 länderna i euroområdet steg andra kvartalet med 0,3 procent, säsongrensat

och jämfört med kvartalet innan. Det bröt den rekordlånga recessionen på sex raka kvartal sedan slutet på 2011. Den var den längsta recessionen i euroområdet sedan införandet av den gemensamma valutan för 14 år sedan. Euroområdets två största ekonomier Tyskland och Frankrike bidrog starkt med en BNP-tillväxt på 0,7 respektive 0,5 procent från kvartalet innan. Även grannlandet Finland utvecklades väl med en tillväxt på 0,7 procent. I övriga Europa växte bland annat Norge och Storbritannien med god fart andra kvartalet.

Flera av komponenterna bakom tillväxten i euroområdet vände upp igen. Hushållskonsumtionen steg andra kvartalet och gav ett positivt bidrag till BNP-tillväxten med 0,2 procentenheter. Handelsvolymerna i utrikeshandeln ökade åter efter två kvartal med sjunkande handelsvolymerna innan dess. Utrikeshandeln bidrog med 0,2 procentenheter till euroområdets BNP-tillväxt.

Bostadsmarknaden lyfter USA:s ekonomi

Den amerikanska ekonomin visade god fart andra kvartalet och växte med 0,6 procent i kvartalstakt. Uppräknat till årstakt växte ekonomin med 2,5 procent. Det var mer än dubbelt så hög tillväxt jämfört med kvartalet innan. Tillväxten andra kvartalet hade god hjälp av att exporten visade de högsta ökningstalen på över två år. Den amerikanska bostadsmarknaden har också stabiliserats och bostadsinvesteringarna tillsammans med andra investeringsändamål svarar för en allt större del av USA:s BNP-tillväxt. Hushållens konsumtion, som står för drygt två tredjedelar av den ekonomiska aktiviteten, tyngdes andra kvartalet av högre skatter riktade mot hushåll. Konsumtionstillväxten dämpades till 1,8 procent andra kvartalet efter att ha stigit med 2,3 procent första kvartalet.

Kina ångar på

Den kinesiska tillväxten steg andra kvartalet med 1,7 procent i säsongrensat kvartalstakt. Det var i linje med regeringens mål och en marginell förbättring jämfört med första kvartalets 1,6 procent. Tillväxttakten i Kina har hittills under 2013 varit något lägre än vad den varit de senaste åren och betydligt lägre än de tvåsiffriga tillväxttal som genererades under flera decennier innan dess.

Bättre fart i Japans ekonomi

Den japanska BNP-tillväxten steg med 0,9 procent, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. De senaste kvartalens stärkta tillväxt kommer troligen delvis som en följd av kraftfulla finans- och penningpolitiska stimulanser. Såväl konsumtion, investeringar som export steg och bidrog till BNP-tillväxten andra kvartalet. Den förbättrade tillväxten hittills i år gör Japan till en av de för närvarande starkaste drivkrafterna för den globala tillväxten.

Kontaktperson: Martin Daniels, 08-506 942 64

Export och import

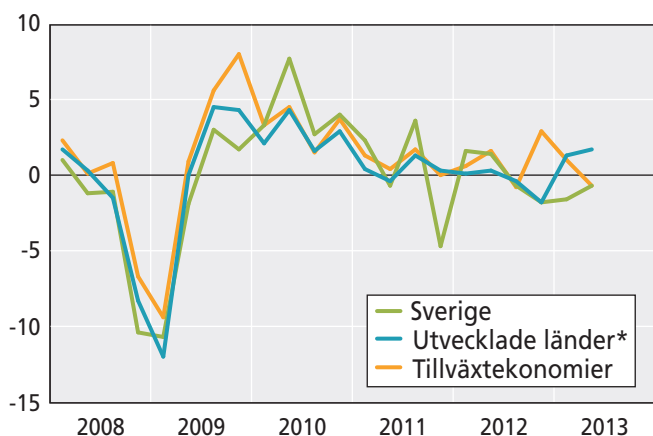
Minskade handelsvolymerna för pressade exportföretag

Utrikeshandeln andra kvartalet präglades av en svag internationell konjunktur och en stark kronkurs, vilket har legat exportörerna i fatet det senaste året. Minskade handelsvolymerna var ett kännetecken för svensk export som inte hängit med världshandeln efter finanskrisen. Importen har följt med i nedgången, bland annat till följd av ett högt importinnehåll i exporten. De senaste månadernas förbättrade orderingång från exportmarknaden samt betydligt mer optimistiska exportchefer ingjuter hopp om framtiden.

Handeln med utlandet har varit svag det senaste året med minskade volymer. Den svaga utvecklingen fortsatte även andra kvartalet när både export och import till och från den svenska ekonomin minskade i volym och det för fjärde kvartalet i rad, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Under andra kvartalet minskade exporten med 0,9 procent och importen med 0,1 procent. Det är varuexporten som drabbats hårdast av den svaga omvärlden, medan tjänsteexporten har utvecklats betydligt bättre och sett ur ett längre perspektiv har tjänsterna blivit en allt viktigare beståndsdel för den svenska utrikeshandeln. Som en följd av den klena utvecklingen för varuexporten gav exportnettot på årsbasis en klart negativ effekt på den i det närmaste oförändrade BNP-tillväxten andra kvartalet.

Global varuexport

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna och CPB

* En term som IMF använder för att beskriva utvecklade länder "advanced economies". De karaktäriseras av en hög nivå på BNP/capita samt en hög grad av industrialisering.

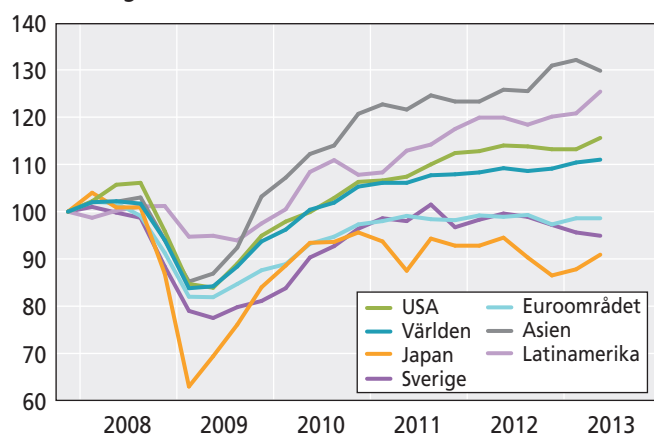
Svensk varuexport tappar på världsmarknaden

Den svenska varuexporten drogs med kraftigt i finanskrisen när handelsvolymerna rasade världen över. Att viktiga branscher för den svenska exporten var bland de som drabbades värst är en viktig förklaring. Återhämtningen i handeln med utlandet var för Sverige initialt något trög för att sedan,

framförallt under 2010 och stora delar av 2011 utvecklas väl när kronkursen fortfarande var förhållandevis svag. Därefter, med en betydligt starkare krona, har varuexporten gått i stå och minskat fyra kvartal i rad med sammanlagt fyra procent i volym, motsvarande mer än det dubbla uttryckt i termer av exportvärde. En starkare krona upplevs ofta som något negativt för svensk ekonomi även om det i princip betyder att säljaren får mer betalt för de varor och tjänster som exporteras. Men eftersom företagen vanligen hanterar prissättningen lokalt till förutsättningarna på respektive marknad leder det ofta till att företagen behöver sänka priserna, uttryckt i svenska kronor, för att inte tappa för mycket exportvolymerna. Sänkt prissättning är något som istället går ut över företagets lönsamhet i kronor om inte kostnaderna pressas i motsvarande grad.

Global varuexport, återhämtning från finanskrisen

Säsongrensade värden. Index 2007 kv 4=100

Källa: Nationalräkenskaperna och CPB

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Den globala återhämtningen för världshandeln med varor var initialt snabb om än från mycket låga nivåer. Därefter har världshandeln sakta men säkert ökat. En drivkraft för världshandeln har också varit att tillväxtekonomierna i bland annat Asien och Latinamerika handlar allt mer av varandra. Av industriländerna har USA repat sig bäst efter finanskrisen och exporterade andra kvartalet 2013 cirka 15 procent mer varor än i slutet av 2007. En betydligt svagare återhämtning har det varit för Euroområdet och Sverige som fortfarande understiger handelsvolymerna från slutet av 2007. Allra tyngst har det ändå gått för Japan som drabbades tungt av finanskrisen och återhämtningen därefter har störts bland annat av en tsunami, kärnkraftsolycka och konflikt med Kina.

Den svenska tjänsteexporten har dock, även i ett internationellt perspektiv, växt desto snabbare och därmed till viss del motverkat en svagare varuexport. Tjänsteexporten har också på sätt och vis en större betydelse för svensk ekonomi eftersom tjänsteexporten har en högre förädlingsvärdegrad

än varuexporten till följd av att kostnaderna i högre utsträckning består av inhemska löner för arbete utfört i Sverige och en mindre del av importerade insatsvaror. En minskad varuexport kan också bana väg för mer tjänsteexport, eftersom det delvis är en följd av att fler varuproduktionsenheter flyttar till lågkostnadsländer. Omstruktureringar av det slaget behöver inte vara negativt för Sverige så länge kvalificerade affärstjänster som utvecklar och omgärdar produktionen stannar i landet. Affärstjänsterna har varit en av de viktigaste förklaringarna till tjänsteexportens framfart under 2000-talet, där så kallad *merchanting*¹ ingår. Av tjänsteexportens bidrag till BNP-tillväxten i årstakt andra kvartalet svarade *merchanting* för 0,3 procentenheter, vilket var mer än vad hela tjänsteexporten bidrog med. Det innebär att övrig tjänsteexport, exklusive *merchanting*, gav ett negativt bidrag till BNP-tillväxten andra kvartalet.

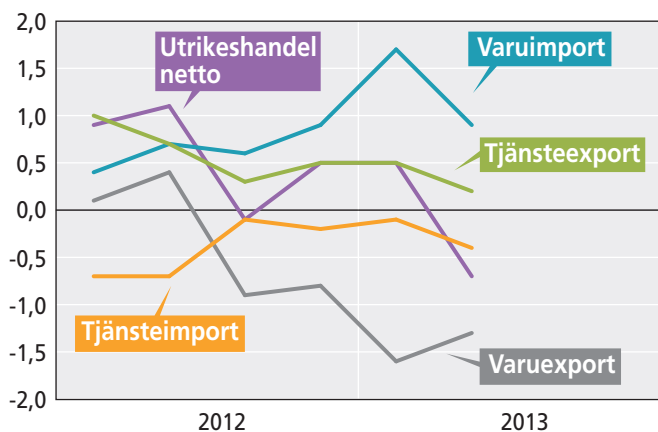
BNP-tillväxten hämmas av minskad varuexport

Som oftast ger exporten ett positivt bidrag till BNP-tillväxten och importen ett negativt bidrag. Nettoexporten ger i dessa fall ett positivt bidrag till BNP-tillväxten om exporten ökat mer än importen, justerat för viktförhållandet av att exporten är större. Sett till det senaste året har det dock varit lite av ett omvänt förhållande vad gäller utrikeshandelns bidrag till BNP-tillväxten som enligt svensk praxis beräknas utifrån förändringen jämfört med motsvarande kvartal föregående år.

Eftersom varuhandeln under en tid minskat blir effekten på BNP-tillväxten för närvarande att varuexporten ger negativa bidrag och varuimporten positiva. Sett till det senaste kvartalet var det varuexporten som drog ner utrikeshandelns nettobidrag till -0,7 procentenheter. Men i jämförelse med utrikeshandelns nettobidrag föregående kvartal på 0,5 procentenheter vägde varuexporten då ännu tyngre i den negativa vågskålen. Det försämrade nettobidraget från utrikeshandeln andra kvartalet är snarare en följd av en minskad positiv effekt från de övriga tre posterna, varuimport, tjänsteimport och tjänsteexport, eftersom den negativa effekten från varuexporten klingade av något.

Bidrag till BNP-utvecklingen

Förändring från motsvarande kvartal föregående år.
Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

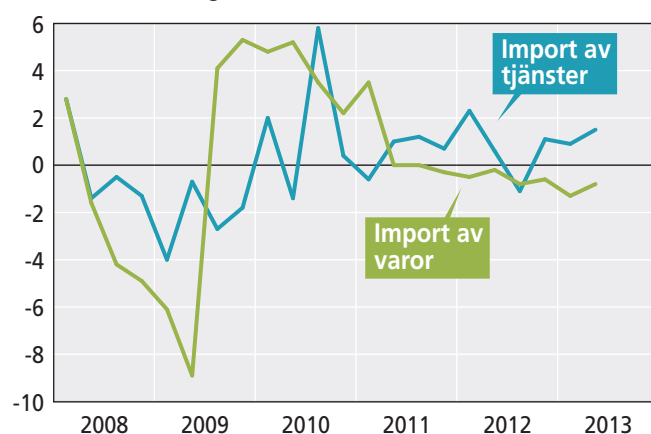
Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Varuimporten följer varuexporten ned

Importen totalt minskade andra kvartalet till följd av minskad varuimport samtidigt som tjänsteimporten fortsatte stiga. Den svaga varuimporten hänger väl samman med en minskad varuexport eftersom varuexporten till hälften består av importerade insatsvaror. Under andra kvartalet minskade även industrin sina lager av insatsvaror. Näringslivets investeringar, som också består av en relativt hög importandel utvecklades också svagt. Delarna inom den svenska ekonomin som genererade en starkare tillväxt, såsom för bostäder, har ett lågt importinnehåll.

Import av varor respektive tjänster

Procentuell volymförändring jämfört med föregående kvartal. Säsongsrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

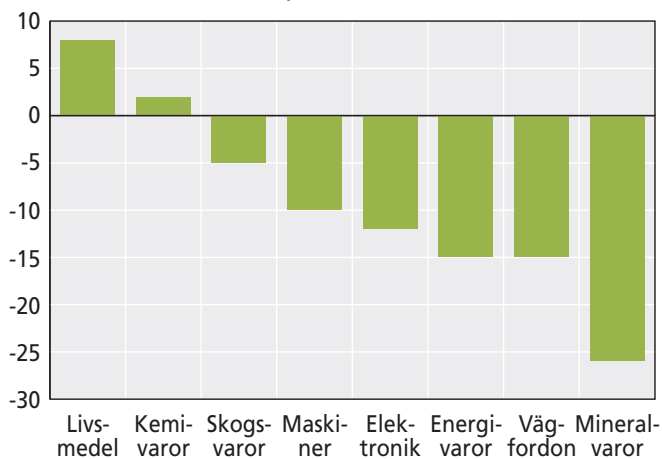
Tungt första halvår för varuexporten

Exportminskningen var bred och slog mot stora delar av industrin. Särskilt svagt har det gått för mineralexporten (järnmalm, järn och stål och övriga metaller) med ett minskat exportvärde på 26 procent första halvåret i år jämfört med motsvarande period i fjol. Exporten av fordon minskade första halvåret med 15 procent i värde och sämst gick det för personbilsexporten som minskade hela 32 procent. Mot strömmen gick livsmedelsexporten där en allt större del av produktionen går på export och som ökade med 8 procent i värde första halvåret.

¹ Handelsmarginaler på varor som både tillverkas och säljs utomlands utan att passera svensk mark.

Export av varor

Värdeutveckling första halvåret 2013 jämfört med första halvåret 2012, procent

Källa: Utrikeshandelsstatistiken

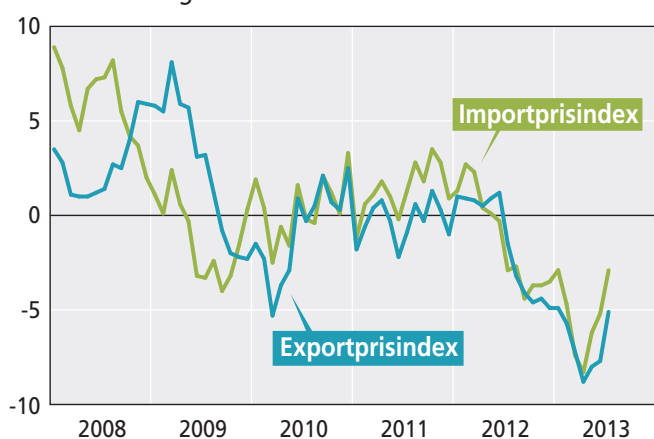
Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Fallande exportpriser sänker exportvärdet

Den svenska varuexporten har genomgående utvecklats svagt under det senaste året. När utrikeshandeln presenteras i löpnade priser, det vill säga i termer av värde på utrikeshandeln för perioden blir nedgången värre än om utrikeshandeln presenteras i fasta priser, det vill säga i termer av volym. Första halvåret i år minskade varuexporten med 5 procent i volym och med 10 procent i värde jämfört med första halvåret i fjol. Skillnaden beror på lägre exportpriser som i hög grad har påverkats av att kronan stärkts på valutamarknaden. En liknande effekt blir det för importen uttryckt i värde respektive volym. De senaste månaderna har emellertid nedgången i export- och importpriserna dämpats något.

Priser i utrikeshandeln

Procentuell förändring jämfört med motsvarande månad föregående år

Källa: Prisindex i producent- och importled

Data t.o.m. juli 2013

Företagen har dock så långt i år inte pressats lika hårt av kronförstärkningarna som under förra året. Hittills i år är kronan relativt oförändrad gentemot en korg av andra valutor i TCW-index. Effekterna kommer dock vanligen med en viss fördröjning till följd av löpande valutasäkringskontrakt i utrikeshandeln. Inflensen av de senaste årens kronförstärk-

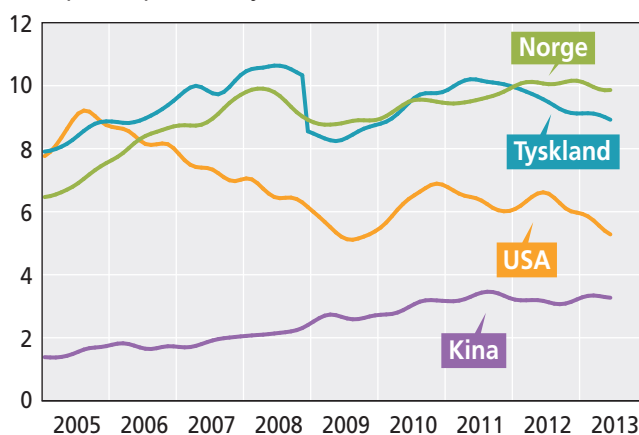
ning har sannolikt slagit hårt mot lönsamheten i svensk export. Det är troligen också en viktig förklaring till att svensk export minskat mer än importen.

Svagare exportutveckling till USA

Den svenska varuexporten fördelad på mottagarland visar att exporten till de nordiska grannländerna varit relativt stabil under de senaste två åren mätt i löpande priser. Samtidigt som varuexport till andra stora destinationsländer som Tyskland, USA, Storbritannien, Frankrike, Italien, Spanien och Nederländerna uppvisar en fallande trend. De tidigare så kraftiga exportökningarna till Kina under perioden 2005–2011 har också stagnerat under de senaste två åren.

Svensk varuexport

Löpande priser, miljarder kronor. Trend

Källa: Utrikeshandelsstatistiken

Data t.o.m. juni 2013

Bättre förutsättningar för export framöver

Den senaste tiden har förutsättningarna för svensk export förbättrats markant sett till ett klart bättre stämningsläge bland exportföretagen i Exportchefsindex men också utifrån en förbättring av orderingången från exportmarknaden ur leverans- och orderstatistiken på SCB. Orderingången från hemmamarknaden har inte varit lika gynnsam som exportorderingången under perioden 2012–2013 och de senaste månaderna har inte varit något undantag. Även om orderingången från exportmarknaden förbättrats är företagen fortsatt inte nöjda med storleken på orderstockarna. Samtidigt steg Exportchefsindex till den högsta nivån sedan andra kvartalet 2011 och prognoserna indikerar fortsatta förbättringar. Nulägesindikatorn steg upp över 50-strecket vilket ger en indikation om att det värsta är över för den här gången. Av senaste undersökningen framgår även att företagen ser ett trendbrott i Västeuropa med en förstärkt exportefterfrågan, men också att de viktiga exportmarknaderna i Nordamerika och Asien fortsätter uppåt.

Exportordergång

Procentuell månadsförändring uppräknat till årstakt, trend

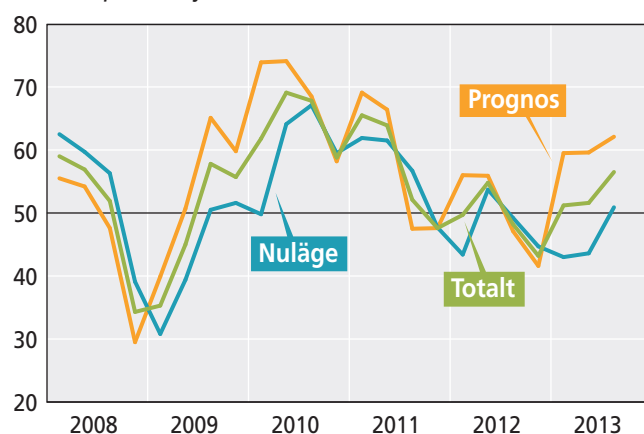

Källa: Leverans- och orderstatistik

Data t.o.m. juli 2013

Exportchefsindex

Diffusionsindex. Värdet över 50 betyder att fler företag tror på en förstärkning än en försvagning av exportkonjunkturen

Källa: SCB/Business Sweden

Data t.o.m. tredje kvartalet 2013

Kontaktperson: Martin Daniels, 08-506 942 64

Konsumtion

Farten i hushållskonsumtionen avtog

Hushållen växlade ner tempot något andra kvartalet, efter den relativt starka utvecklingen kvartalet innan. Korrigerat för säsongvariationer steg de egentliga hushållens konsumtionsutgifter endast 0,2 procent i kvartalstakt. Säsongrensningen kan dock ha störts som följd av att påskhelgen inföll på olika kvartal 2012 och 2013. Hushållens köpbeteende andades annars återhållen optimism där bland annat konjunkturkänsliga varugrupper såsom möbel och klädhandeln fortsatte att öka. De nominella inkomstökningarna var något lägre än de senaste kvartalen, men det låga inflationstrycket bidrog till att hushållens köpkraft ändå utvecklades relativt väl. En sparkvot på historiska högstnivåer indikerar dock att hushållen fortfarande höll båda fötterna på marken och prioriterade sparandet.

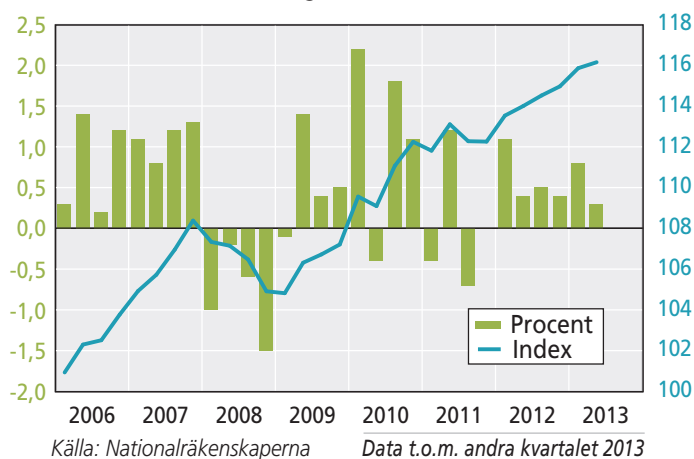
Hushållskonsumtionen bromsade in något andra kvartalet. Justerat för säsongvariationer steg konsumtionen med 0,2 procent från första till andra kvartalet. Det innebär en dämpning från första kvartalet då hushållskonsumtionen steg med 0,8 procent. Trots dämpningen var kvartalstillväxten positiv och hushållskonsumtionen utvecklades bättre än de flesta andra komponenter i försörjningsbalansen. Att de disponibla inkomsterna inte steg lika snabbt som kvartalen innan kan tillsammans med en skakig börsutveckling under kvartalet ha bidragit till att hushållen inte ökade inköpen i samma takt som tidigare.

En del av dämpningen andra kvartalet kan sannolikt även förklaras av att påsken i år var förlagt till första kvartalet medan den huvudsakligen låg i andra kvartalet 2012. Påsken är en mycket viktig handelshelg för dagligvaruhandeln och vilket kvartal påskhelgen infaller påverkar hushållskonsumtionen. Effekten av att påsken inträffar i olika kvartal från år till år är svår att fullt ut korrigera för i säsongrensningen av serien. Om så är fallet även i år kan den säsongrensade konsumtionsutvecklingen ha överskattats något första kvartalet och underskattats i motsvarande grad det andra.

Ett alternativt angreppssätt är att studera den genomsnittliga utvecklingen första halvåret. En sådan jämförelse visar att den genomsnittliga konsumtionstillväxten för första och andra kvartalet var 0,5 procent i säsongrensade tal. Det är ungefär samma ökningstakt som de tre föregående kvartalen och i paritet med den genomsnittliga kvartalstillväxten sedan 2005.

Hushållens konsumtionsutgifter

Procentuell förändring från föregående kvartal samt index 2005=100. Säsongsrensade kvartalsvärden

Vid en jämförelse över fyra kvartal ökade den faktiska hushållskonsumtionen med 2,1 procent andra kvartalet. Det var den snabbaste tillväxten i årstakt sedan andra kvartalet 2011, vilket till viss del berodde på ett relativt svagt jämförelsekvartal men även här kan effekter från påskhandeln ha spelat in. Hushållskonsumtionen står för närmare hälften av svensk BNP och eftersom den är en av de mindre volatila posterna i försörjningsbalansen tenderar den att öka även då andra delar av ekonomin viker. Hushållskonsumtionen var den starkast positiva drivkraften bakom den faktiska BNP-tillväxten även andra kvartalet med ett bidrag på 0,9 procentenheter. Sett i relation till den faktiska BNP-tillväxten på 0,6 procent var därmed hushållen en starkt bidragande faktor till att hålla uppe tillväxten mätt i årstakt andra kvartalet.

God fart i möbelhandeln

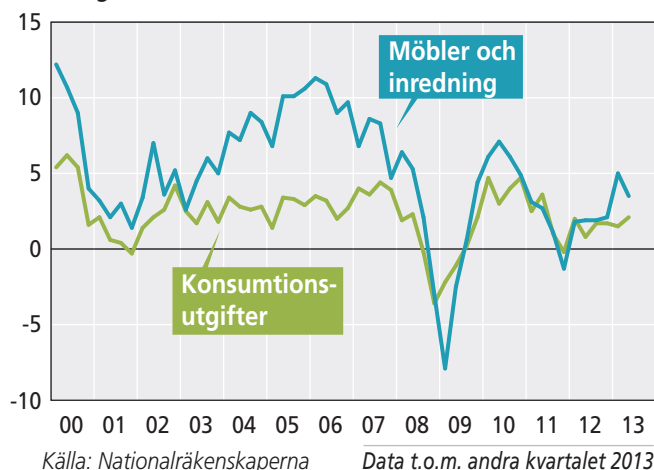
Hushållen uppvisade i många avseenden ett relativt expansivt inköpsbeteende andra kvartalet. De flesta varugrupper bidrog positivt och flera relativt konjunkturkänsliga varugrupper stod för uppgångar. Tendensen att hushållen prioriterade konsumtionen av nöjesrelaterade varor och tjänster höll i sig även andra kvartalet. Uppgången drevs delvis av kraftiga volymökningar för inköpen av hemelektronik, men det varma vädret bidrog säkerligen också till att hushållen spenderade väsentligt mer på varor och tjänster relaterade till rekreation, sport och camping jämfört med motsvarande kvartal i fjol.

Svenska hushålls konsumtion utomlands fortsatte att öka andra kvartalet, vilket framförallt drevs av en starkare krona det senaste året. Enligt TCW-index stärktes kronan i värde med knappt 6 procent andra kvartalet jämfört med motsvarande kvartal året innan, vilket allt annat lika, innebar en motsvarande förstärkning av svenska hushålls köpkraft av utländska varor. Den starka svenska kronan har samtidigt ansträngt reskassan för utländska besökare för vilka konsumtionen var i det närmaste oförändrad vid en motsvarande jämförelse.

Noterbart för andra kvartalet var även att både möbelhandeln och beklädnadshandeln steg. Det är varor som hushållen tenderar att prioritera bort i sämre tider, och en god utveckling inom dessa varugrupper kan tyda på att hushållen på marginalen i större utsträckning vågar anstränga hushållsbudgeten. Möbelhandeln är också en varugrupp där hushållen kan skjuta på inköpen en längre period och ger ofta snabba utslag vid ett omslag i hushållens konsumtionsbenägenhet. Konsumtionen av möbler och heminredning föll kraftigt både i konjunkturedgången efter millennieskiftet och under finanskrisen, men har också visat tecken på att snabbt stiga i perioder då hushållens konsumtionsbenägenhet ökar. Möbelhandeln har ökat betydligt kraftigare än den totala hushållskonsumtionen de två senaste kvartalen, vilket kan indikera ett mer expansivt beteende från hushållen.

Hushållens konsumtionsutgifter totalt samt möbler och inredning

Procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år

Hushållens utgifter för boende spelade som vanligt en stor roll för den totala konsumtionsutvecklingen. Posten utgör lite drygt en fjärdedel av hushållskonsumtionen och variationer i boendeutgifterna får således stort genomslag på utfallet totalt. Utgifterna är dock huvudsakligen inte en kostnad som hushållen fritt disponerar och ökade boendeutgifter reflekterar därför inte nödvändigtvis någon förändring i hushållens underliggande efterfrågan. Dock påverkas utrymmet i hushållsbudgeten som hushållen är fria att disponera på annat.

Upp- och nedgångar i boendeposten reflekterar dock inte heller alltid några direkta inköp eller utlägg i vanlig mening. Ökningen andra kvartalet berodde framförallt att fler bostäder färdigställdes under kvartalet. Att ett ökat antal kvadratmeter bostadsyta blev klar för inflyttning stod därmed för en betydande del av volymökningen i hushållskonsumtionen. Utgifterna för energi och uppvärmningskostnader drog ner hushållens boendeutgifter något.

Hushållens konsumtion andra kvartalet 2013

	Andel av hushållens konsumtion, %	Volymförändring, jmf med kv 2 12, %	Bidrag till hushållens konsumtionsökning, procentenheter
Boende	25,8	1,7	0,4
Transporter	13,5	-0,9	-0,1
Livsmedel och alkoholfria drycker	12,1	-0,8	-0,1
Övriga varor och tjänster	11,4	3,0	0,3
Rekreation och kultur	11,2	2,4	0,3
Restauranger, hotell	6,0	4,0	0,2
Möbler m.m.	5,0	3,5	0,2
Kläder och skor	4,8	3,6	0,2
Alkoholhaltiga drycker och tobak	3,6	-1,9	-0,1
Hälsö- och sjukvård	3,5	2,5	0,1
Post och telekommunikationer	3,2	3,7	0,1
Utbildning	0,3	3,1	0,0
Svenskars konsumtion utomlands	4,9	11,2	0,5
Utländska besökares konsumtion i Sverige	-5,3	0,2	0,0
Hushållens totala konsumtion	100,0	2,1	2,1

Källa: Nationalräkenskaperna

Inom endast tre varugrupper drog hushållen ner på inköpen. Den mest betydande var de transportrelaterade kostnaderna som i nuläget utgör den näst största varugruppen totalt och vanligtvis är en god temperaturmätare på förändringar i hushållens konsumtionsbenägenhet. Det var femte kvartalet i rad med minskade transportutgifter och framförallt var det nybilsinköpen och förbrukningen av drivmedel som drog ner. Månadsuppgifter från fordonsstatistiken visar dock att nyregistreringarna av personbilar har visat tecken på en uppgång efter kvartalets utgång.

Inköpen av dagligvaror är en post som oftast stiger oavsett konjunktur, men andra kvartalet minskade posten mätt i årstakt för första gången sedan slutet på 2010. Påskhelgen som spelar stor roll för dagligvaruhandeln låg under första kvartalet i år och var troligen en bidragande faktor i nedgången. Påskens förläggning alternerar mellan mars och april och eftersom effekten är oregelbunden från år till år är den svår att till fullo korrigera för.

Fortsatt sparfokus bland hushållen

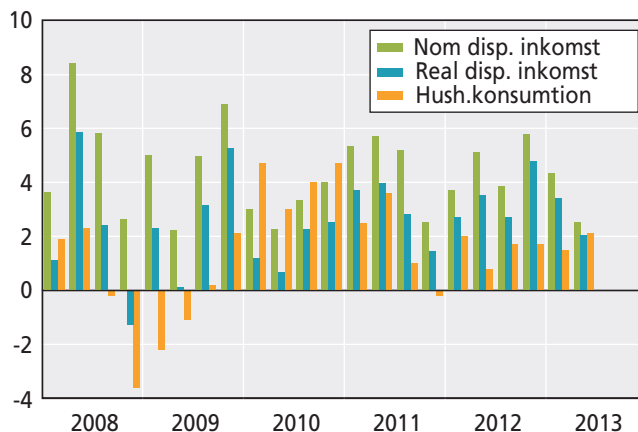
De relativt starka ökningarna i disponibelinkomsten de senaste kvartalen dämpades något andra kvartalet. Den nominella disponibla inkomsten ökade 2,5 procent från samma kvartal året innan, vilket är den svagaste löneökningstakten sedan fjärde kvartalet 2011. Inflationstrycket är dock för närvarande betydligt lägre, vilket ledde till att ökningen mätt i köpkraft hölls uppe och hushållens reala disponibelinkomst steg med 2,1 procent, vilket inte ligger så mycket under den genomsnittliga ökningstakten de senaste tre åren.

Det innebär att reallönen ökade lika snabbt som konsumtionsutgifterna andra kvartalet, efter nio kvartal i rad där lönerna har växt betydligt snabbare. Det indikerar att hushållen för första gången sedan återhämtningsfasen efter finanskrisen inte avsätter en betydande del av den reala löneökningen till sparande. Med det i åtanke är det inte lika anmärkningsvärt att tillväxten i hushållskonsumtionen

dämpades något andra kvartalet. Konsumtionsökningen andra kvartalet kan snarare ha berott på att hushållen i större utsträckning ansträngde hushållsbudgeten än att kraftiga inkomstökningar låg bakom.

Hushållens konsumtionsutgifter och disponibel inkomst

Procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år

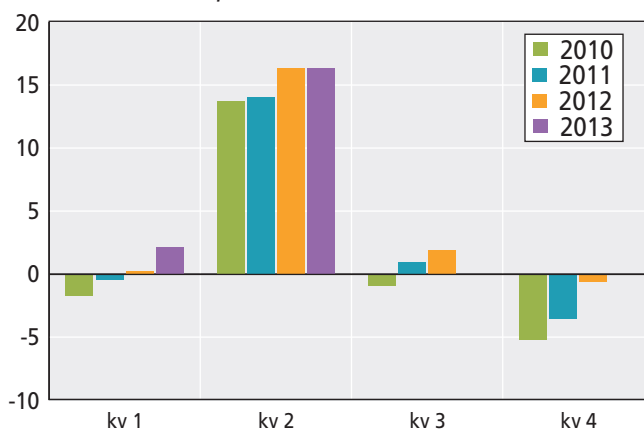
Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Med tanke på att både inkomst och sparande ökade i ungefär samma takt är det inte förvånande att också sparkvoten var relativt oförändrad, och den höga sparkvoten de senaste åren speglar trots allt en återhållsamhet hos hushållen. Andra kvartalet låg sparkvoten, justerat för avsättningar för tjänstepensioner, kvar på 16,3 procent, vilket är ovanligt högt i ett historiskt perspektiv. På grund av betydande säsongvariationer, där framför allt andra kvartalet påverkas positivt av aktieutdelningar, görs endast jämförelser med motsvarande kvartal tidigare år.

Hushållens sparkvot

Exklusive sparande i kollektiva försäkringar. Procent av nominell disponibel inkomst

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Andra kvartalet låg i paritet med samma kvartal i fjol och något högre än under finanskrisen. Det är också en högre sparkvot för ett andrakvartal än under skuldskrisen i inledningen av nittioalet, men jämförelser över långa tidsperioder försvåras i och med att sparkvotens säsongmönster har förändrats i takt med att fondsparandet har ökat i betydelse och utdelningarna som tillfaller hushållen under andra

kvartalet därmed har ökat. Anmärkningsvärt är dock att utdelningarna andra kvartalet var något lägre än motsvarande kvartal i fjol, vilket indikerar att hushållen fortfarande aktivt prioriterade avsättningar till sparande andra kvartalet.

Stärkt stämningsläge framöver

Hushållens konsumtionsutgifter har ofta ett starkt samband med synen på den egna ekonomin och förväntningar om framtiden. Mikroindex¹ ökade något i inledningen av kvartalet, men föll tillbaka något i juni, vilket stämmer bra överens med den dämpade konsumtionsutvecklingen. Stämningsläget har dock lättat väsentligt efter kvartalets utgång och i augusti låg indexen över sitt långsiktiga genomsnitt för första gången sedan inledningen på 2011. Det är framförallt hushållens bedömning av den egna ekonomin i nuläget som har förbättrats efter kvartalets utgång, men hushållen har också blivit betydligt mer positiva till inköp av kapitalvaror.

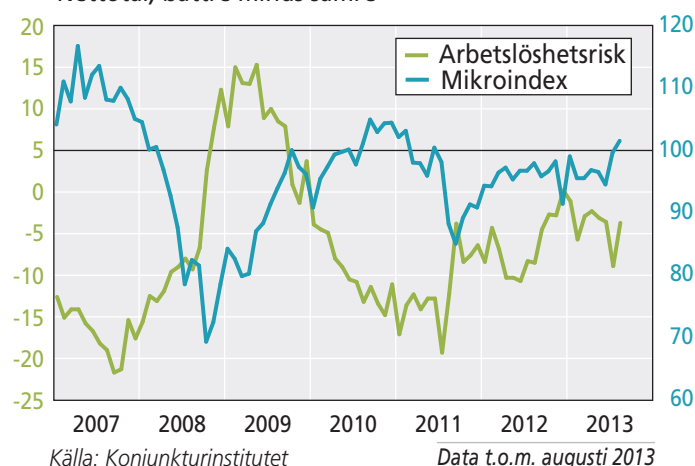
Oron för att bli av med jobbet har också avtagit något, men ligger kvar på en relativt hög nivå jämfört med stämningsläget åren efter finanskrisen. En oro för att bli av med jobbet kan tillsammans med en oro för den underliggande ekonomiska utvecklingen bidra till en osäkerhet bland hushållen

¹ KI:s Mikroindex ger en sammanvägd bild av hushållens syn på den egna ekonomin.

som bland annat reflekteras genom ökat försiktighetssparande.

Hushållens bedömning av egen ekonomi, mikroindex, samt bedömning av egen arbetslöshetsrisk

Nettotal, bättre minus sämre

Kontaktperson: Magnus Saltveit, 08-506 949 84

Investeringar

Fortsatt låg investeringsaktivitet

Investeringsaktiviteten har varit dämpad det senaste dryga året. Andra kvartalet förändrade inte den bilden då de fasta bruttoinvesteringarna i säsongrensade tal steg med 0,2 procentenheter jämfört med ett svagt första kvartal. Ett positivt inslag var att bostadsinvesteringarna vände uppåt efter en längre period av nedgång.

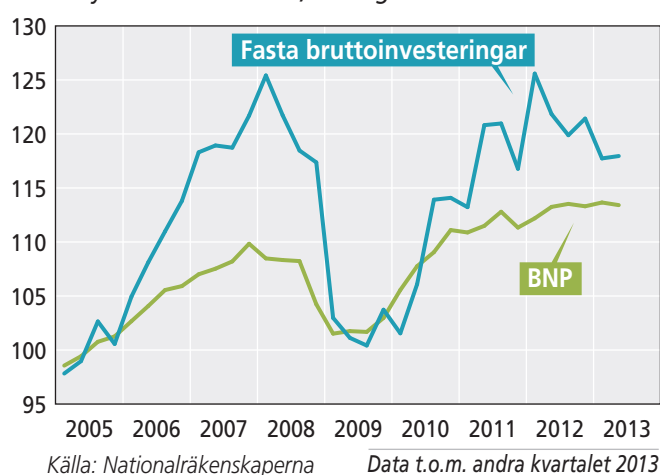
De senaste fem kvartalen har de fasta bruttoinvesteringarna visat en nedåtgående trend och tappat drygt 6 procent säsongrensat sedan toppnivån första kvartalet 2012. Framförallt transportmedels- och övriga bygg och anläggningsinvesteringar har minskat.

Återhämtningen efter finanskrisen för de fasta bruttoinvesteringarna var uppnådd i och med det starka första kvartalet 2012 då investeringsnivån med knapp marginal översteg nivån första kvartalet 2008. Den låga investeringsnivån det senaste året har dock lett till att investeringskvoten i ekonomin, det vill säga de fasta bruttoinvesteringarnas andel av BNP har fallit tillbaka något från historiskt höga nivåer.

Andra kvartalet i år var de fasta bruttoinvesteringarna oförändrade, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Det följde ett svagt första kvartal då investeringarna sjönk med 3,0 procent.

Fasta bruttoinvesteringar och BNP

Volymindex 2005=100, säsongrensade kvartalsvärden

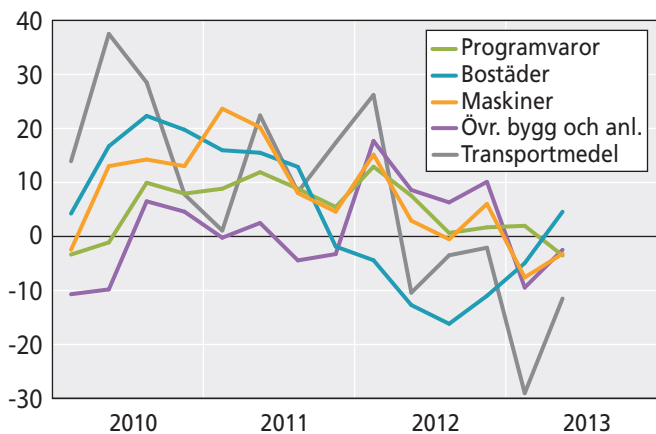

Maskiner och transportmedel tyngde

Jämförda med andra kvartalet i fjol backade de fasta bruttoinvesteringarna med 2,6 procent, vilket höll tillbaka BNP-tillväxten med 0,5 procentenheter. Samtliga investeringstyper bortsett från bostadsinvesteringarna minskade i årstakt. Transportmedelsinvesteringarna samt maskiner och inventarier låg bakom den största nedgången och höll tillbaka de fasta bruttoinvesteringarna med 1,1 respektive 0,9 procentenheter. Bättre gick bostadsinvesteringarna som steg med 4,6 procent och bidrog med 0,7 procent.

Fasta bruttoinvesteringar efter kapitaltyp

Procentuell förändring från motsvarande kvartal föregående år. Faktiska värden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

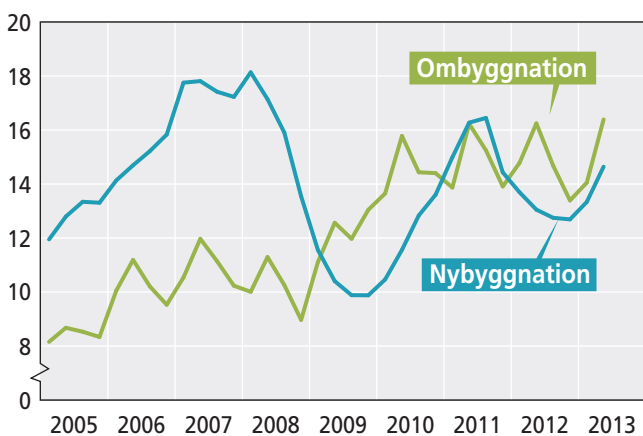
Bättre fart på bostadsinvesteringarna

Bostadsinvesteringarna växte åtta kvartal i rad åren 2010–2011 jämfört med motsvarande kvartal året innan. Uppgången bröts första kvartalet 2012 då bostadsinvesteringarna minskade i årstakt framförallt till följd av en kraftig nedgång för nybyggda småhus. Det dröjde sex kvartal innan bostadsinvesteringarna återigen vände uppåt andra kvartalet 2013 efter att nybyggnation av både småhus och flerbostadshus åter tog fart. Uppgången för de totala bostadsinvesteringarna andra kvartalet skedde trots att om- och tillbyggnadsinvesteringarna fortsatte att minska i årstakt.

Nybyggnadsinvesteringarna föll kraftigt i samband med finanskrisen medan nedgången var mer beskedlig för ombyggnadsinvesteringarna. ROT-avdraget, som infördes i december 2008 banade väg för en period av uppgång för ombyggnadsinvesteringarna. Ökningstakten förstärktes vid halvårsskiftet 2009 när hanteringen av ROT-avdraget förenklades så att säljaren av byggtjänsten tog över ansvaret för administrationen mot skatteverket och att köparen kunde tillgodogöra sig avdraget direkt i samband med köpet istället för att invänta skatteåterbäring året efter. De senaste åren har om- och tillbyggnadsinvesteringarna stabiliserats kring 2010-års nivåer.

Bostadsinvesteringar

Miljarder kronor i fasta priser

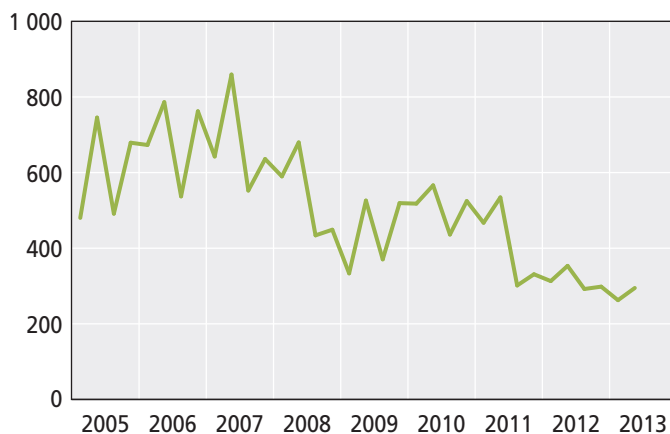
Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Antalet beviljade bygglov av småhus, som är en tidig indikator på byggandet, har minskat kraftigt de senaste åren. Men de senaste två kvartalens utfall indikerar att beviljade bygglov återigen börjat att öka. Bygglovstatistiken anger att statistiken för de senaste fyra kvartalen troligen är underskattade på grund av eftersläpning i rapporteringen. Störst är underskattningen för det senaste kvartalet, med uppskattningsvis 30 procent, och efter ett år bedöms underskattningen till cirka 1 procent. Diagrammet nedan är inte korrigerat för eftersläpningseffekter. Om bruttoarean för andra kvartalet 2013 korrigeras upp med 30 procent innebär det att beviljade bygglov av småhus ökade med 8 procent jämfört med motsvarande kvartal året innan.

Beviljade bygglov för nybyggnation av småhus

Bruttoarea, kvadratmeter i tusental

Källa: Bygglövsstatistiken

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Både varu- och tjänstebranscherna backade

Näringslivets investeringar sjönk med 2,8 procent andra kvartalet jämfört med motsvarande kvartal föregående år och höll tillbaka de totala fasta bruttoinvesteringarna med 2,4 procentenheter. Såväl varu- som tjänstebranscherna utvecklades övervägande svagt och sjönk med 4,1 respektive 2,1 procent på årsbasis och drog ned de fasta bruttoinvesteringarna med 1,2 procentenheter vardera. En viktig förklaring till nedgången inom varubranscherna var fortsatt låga investeringar inom tillverkningsindustrin som minskade med 8,1 procent i årstakt.

Den svaga utvecklingen får stöd av Konjunkturinstitutets konjunkturbarmeter för juli där industriföretagen rapporterade en minskad produktionskapacitet. Stämningsläget har dock förbättrats efter andra kvartalets utgång och tongångarna om industriaktiviteten var lite mer optimistiska i augustibarmetern. Trots att industriföretagens är positivare än på länge så finns det en hel del ledig kapacitet i industrin att utnyttja innan investeringarna sannolikt tar fart på allvar, även om kapacitetsutnyttjandet steg till 86,2 procent från 85,1 procent andra kvartalet, säsongrensat och jämfört med första kvartalet. Uppsvinget i kapacitetsutnyttjandet innebär ett omslag från en låg nivå och flera delbranscher inom tillverkningsindustrin noterade nedgångar jämfört med motsvarande kvartal i fjol.

Inom tjänstebranscherna ökade investeringarna för transport- och transporttjänster samt fastighetsbranschen medan investeringarna inom företagstjänster minskade kraftigt.

Lagerinvesteringarna lyfte BNP-tillväxten

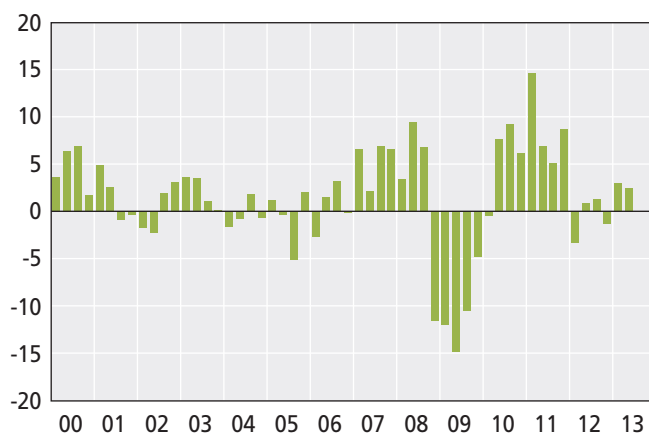
För andra kvartalet i rad bidrog näringslivets lagerinvesteringar positivt till BNP-utvecklingen. Årets andra kvartal uppgick lagerbidraget till 0,4 procentenheter. Lagerinvesteringarna följde det normala säsongsmönstret och minskade under andra kvartalet. Däremot var lageravvecklingen inte lika omfattande som under motsvarande kvartal i fjol och drog därmed upp BNP-utvecklingen med 0,4 procentenheter.

Mätt i säsongrensade tal har lagerinvesteringarnas förändringar de senaste sex kvartalen inte givit någon entydig bild om lageruppbyggnad eller lageravveckling utan har varierat inom ett begränsat spann. Mönstret är ganska likt det som skedde åren 2005–2006, år som föregick en stark uppgångsfas i konjunkturen.

Förutsättningarna inför tredje kvartalet 2013 är att det skedde en normal lageruppbyggnad på 10,4 miljarder kronor, mätt i faktiska värden, tredje kvartalet 2012. Det är en lageruppbyggnad i linje med de två föregående åren. För att lagren ska vara BNP-neutrale tredje kvartalet 2013 krävs en lika stor lageruppbyggnad som tredje kvartalet 2012.

Lagerinvesteringar inklusive värdeföremål

Miljarder kronor i 2012 års prinsnivå, säsongrensade värden

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Kontaktperson: Peter Buvén, 08-506 945 28

Näringsliv

Lägre produktion och kraftigt produktivitetstapp

Det råder en något tudelad bild över läget i det svenska näringslivet för tillfället. Produktionen var svag andra kvartalet och sjönk för både varu- och tjänsteproducenter jämfört med föregående kvartal, säsongrensat. Detta trots att antalet arbetade timmar i näringslivet steg vilket ledde till en kraftig nedgång i produktiviteten. De framåtblickande konjunkturindikatorerna uppvisar däremot en uppåtgående trend och målar en betydligt ljusare bild av utvecklingen i näringslivet kommande kvartal.

Produktionen¹ i näringslivet vände ner andra kvartalet. Efter att första kvartalet resulterade i produktionsökningar minskade produktionen andra kvartalet med 0,5 procent i säsongrensade tal och jämfört med första kvartalet. Utvecklingen har varit mycket svag det senaste året och detta var tredje kvartalet av de fyra senaste där produktionen föll. Den kraftiga återhämtning efter finanskrisen som ledde till rejäla produktionsökningar inom näringslivet samtliga kvartal under 2010 har sedan dess mattats betänkligt. Näringslivets

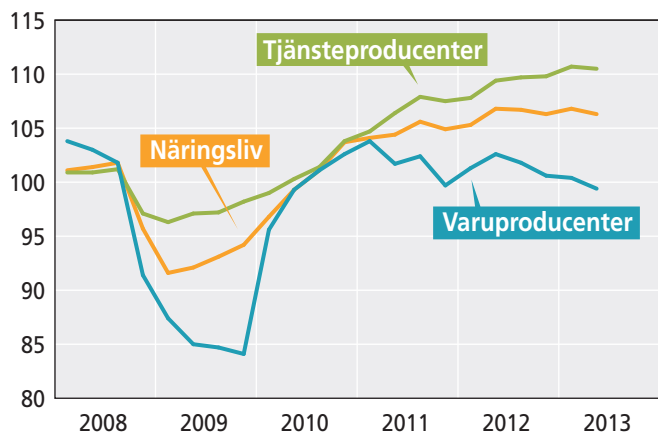
produktion utgör i runda tal fyra femtedelar av BNP räknat från produktionssidan.

De definitiva BNP-beräkningarna för 2011 visade en lägre årstillväxt än de preliminära kvartalsberäkningarna. Det är till stor del förädlingsvärdet inom den varuproducerande delen av näringslivet som reviderats ned. En orsak till det är att man vid årsberäkningarna har tillgång till uppgifter om insatsförbrukningen som vid tillfället för kvartalsberäkningarna inte är kända och där man endast har de rena produktionsvärdena att tillgå. Dessutom finns bättre underlag tillgängliga för att mäta den faktiska produktionen vid årsberäkningen än vid kvartalsberäkningen.

¹ Med produktion avses egentligen förädlingsvärdet, vilket definieras som produktionsvärdet minus insatsförbrukningen.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2008=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Tillväxttakten i näringslivets produktion har de senaste två åren försvagats ytterligare. Varuproduktionen sjönk andra kvartalet i år med 1,0 procent säsongrensat och jämfört med första kvartalet. Det var en mycket svag utveckling för tillverkningsindustrin som var huvudorsaken till nedgången med en produktionsminskning på 1,7 procent. Däremot ökade byggbranschen produktionen något. Tjänsteproduktionen backade också efter ett hyfsat första kvartal och produktionen minskade andra kvartalet med 0,2 procent.

Svag industriproduktion

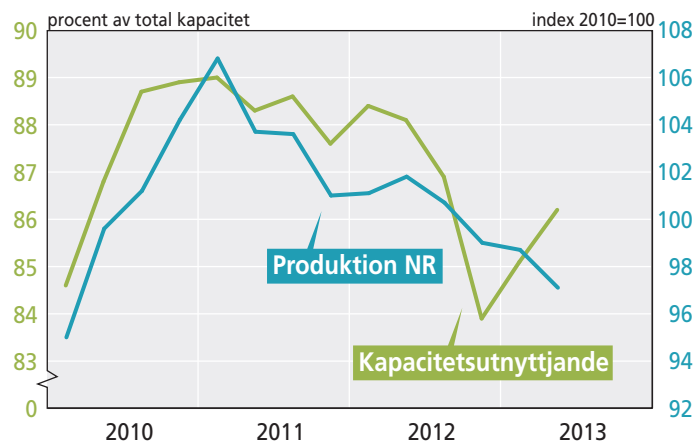
Den nedåtgående trenden för industriproduktionen fortsatte andra kvartalet som innebar fjärde kvartalet i rad med en produktionsminskning. Utvecklingen var svag över lag bland industrins delbranscher men skogsindustrin samt kemisk industri tillhörde de branscher som hade det allra tyngst. Förhoppningarna om en vändning uppåt för skogsindustrin kom således på skam efter att första kvartalet bröt den nedåtgående trenden för produktionen sedan fjärde kvartalet 2010.

En del av produktionsminskningen kan förklaras av att industriföretagen redan tidigare fyllt på sina lager mer än önskvärt då efterfrågan varit svag. I synnerhet första kvartalet i år var det en kraftig lageruppbyggnad som höll uppe produktionen. För årets andra kvartal ökade industrins färdigvarulager något samtidigt som insatsvarulagren inom industrin minskade rejält.

Kapacitetsutnyttjandet inom industrin försvagades i slutet av 2012 i samband med rejäla produktionsminskningar. Det är notabelt att utnyttjandegraden, mätt som kvoten mellan den faktiska produktionen och den totala produktionskapaciteten, steg något under både första och andra kvartalet 2013 trots minskad produktion. Det indikerar att den totala produktionskapaciteten inom industrin minskade. Kapacitetsutnyttjandet andra kvartalet var dock lägre än under motsvarande period både 2011 och 2012 så det finns fortfarande gott om ledig kapacitet inom industrin för att snabbt kunna höja produktionstakten.

Industrins kapacitetsutnyttjande och industriproduktion

Säsongrensade kvartalsvärden

Källa: Industristatistik och nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

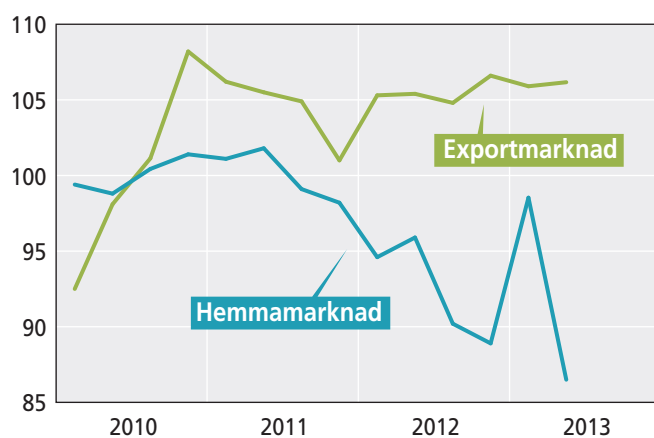
Orderingången till industrin minskade

Orderingången till industrin indikerar dock inte någon snabb uppgång inom industrin. Tendensen över lag är svag för närvarande och andra kvartalet backade orderingången efter en temporär uppgång första kvartalet. Det finns dock vissa positiva tecken sett till utvecklingen över de senaste månaderna. Det kan konstateras att orderingången var som lägst i maj och att både juni och juli uppvisade ökning. Utvecklingen är dock volatil på månadsbasis och det kan vara särskilt vanskligt att dra stora slutsatser från utvecklingen under sommarmånaderna.

Orderstatistiken visar däremot att skillnaderna mellan exportmarknaden och hemmamarknaden förstärkts. Exportorderingången har varit relativt stabil sedan slutet av 2010 medan orderingången från hemmamarknaden minskat markant under samma period.

Industrins orderingång

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2010=100

Källa: Leverans- och orderstatistiken

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Liten minskning av tjänsteproduktionen

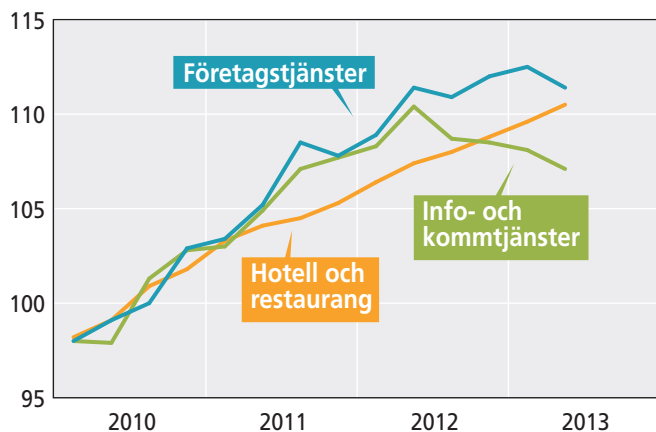
De tjänsteproducerande branscherna inom näringslivet har haft det tyngre än tidigare under det senaste året efter att ha

uppvisat höga tillväxttal i stort sett från andra kvartalet 2009 till och med andra kvartalet 2012. Under förra årets två avslutande kvartal växte produktionen svagt och även om 2013 inleddes med en produktionsökning på 0,8 procent kom i gengäld en rekyl nedåt andra kvartalet då tjänsteproduktionen backade med 0,2 procent i kvartalstakt. En viktig förklaring till detta var den tungt vägande branschen företagstjänster där produktionen minskade med 0,9 procent. I branschen för informations- och kommunikationstjänster fortsatte den nedåtgående trenden då produktionen minskade för fjärde kvartalet i rad. Även för bank- och finansbranschen vände kurvan nedåt då den stora ökningen från första kvartalet åts upp andra kvartalet då produktionen minskade med 2,7 procent.

Notabelt är att tjänsteproduktionen inom hotell- och restaurangbranschen ökade för trettonde kvartalet i rad. Sänkningen av restaurangmomsen som genomfördes i början av 2012 kan vara en bidragande faktor även om kurvan var uppåtgående redan innan momssänkningen. Branschen utgör dock en relativt liten del av näringslivets totala tjänsteproduktion och har därför en liten BNP-påverkan men visar ändå att aktiviteten i branschen är god och att hushållen väljer att lägga en del av sina inkomstkörningar på restaurangbesök och hotellvistelser. Även fastighetsbranschen, som utgör en större andel av BNP, har en uppåtgående trend med produktionsökningar de fem senaste kvartalen.

Produktion

Säsongrensade kvartalsvärden. Fasta priser.
Index 2010=100

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Arbetade timmar steg

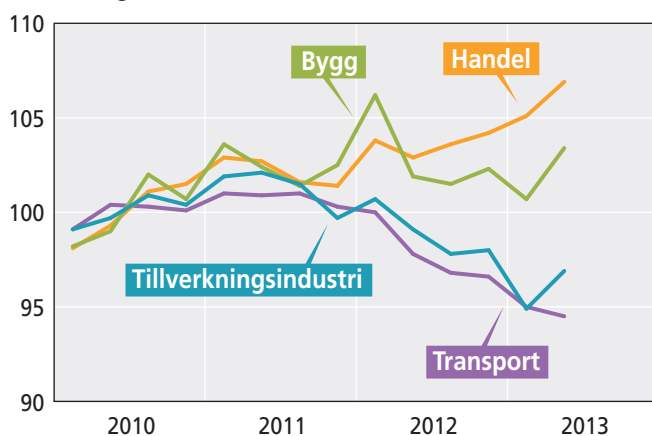
Statistiken över antalet arbetade timmar inom näringslivet andra kvartalet pekade i motsatt riktning jämfört med produktionssiffrorna. Arbetade timmar enligt nationalräkenskaperna ökade säsongrensat med 1,4 procent jämfört med första kvartalet. Det var en rekyl uppåt från föregående kvartal då timmarna sjönk mycket jämfört med fjärde kvartalet i fjol. Det berodde bland annat på att antalet frånvarotimmar var ovanligt högt första kvartalet på grund av ökad sjukfrånvaro och VAB. En återhämtning till normala nivåer under andra kvartalet stödde således uppgången.

Utvecklingen på kvartalsbasis bör dock även tolkas med viss försiktighet då påskeffekten kan ha spelat in i jämförelsen mellan första och andra kvartalet. Säsongrensningsmodellerna kompenserar inte fullt ut för denna effekt då den är oregelbunden från år till år beroende på när påsken infaller. Att timmarna sjönk mycket första kvartalet i år medan de steg kraftigt andra kvartalet kan således delvis förklaras av att påsken inföll tidigare än vanligt 2013.

Inom varuproduktionen steg arbetsinsatsen andra kvartalet mer än inom tjänsteproduktionen. Det var till stor del en naturlig återhämtning efter den stora nedgången första kvartalet och timmarna är nu i nivå med avslutningen av fjolåret. Inom industrin steg de arbetade timmarna med 2,1 procent och inom byggverksamhet var uppgången ännu större då arbetsinsatsen ökade med 2,7 procent. Inom tjänstebanscherorna ökade arbetade timmar endast med 0,3 procent men där var det heller ingen nedgång i arbetsinsats första kvartalet. För handeln som sysselsätter en stor del av näringslivet har trenden varit uppåtgående de senaste sex kvartalen och andra kvartalet i år steg de arbetade timmarna med 1,7 procent. Transport- och logistikbranschen har det däremot fortsatt tufft och de arbetade timmarna fortsatte att sjunka.

Arbetade timmar

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2010=100

Källa: Nationalräkenskaperna

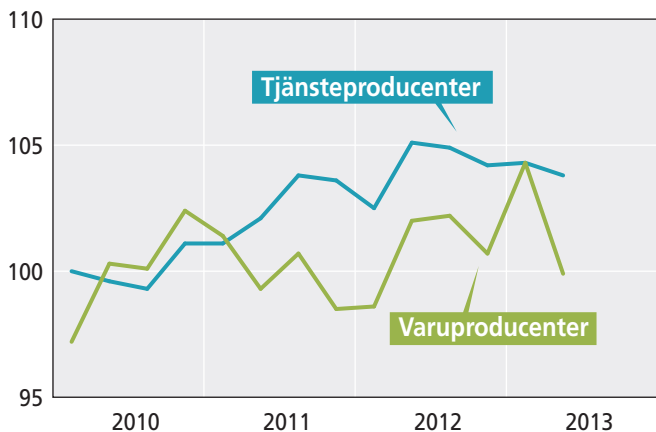
Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Ras för produktiviteten

Som en följd av att produktionen i näringslivet sjönk medan de arbetade timmarna steg rasade arbetsproduktiviteten rejält andra kvartalet. Inom varuproduktionen sjönk produktiviteten med drygt 4 procent medan den sjönk 0,5 procent för tjänsteproducenterna. Man får backa till fjärde kvartalet 2008 för att hitta en lika kraftig nedgång i produktiviteten inom varuproduktionen. Även arbetsproduktiviteten bör tolkas med viss försiktighet på kvartalsbasis då det endast är en indikator på den faktiska produktiviteten som beräknats som en kvot mellan förädlingsvärde och arbetade timmar som säsongrensat separat.

Arbetsproduktivitet

Säsongrensade kvartalsvärden. Index 2010=100

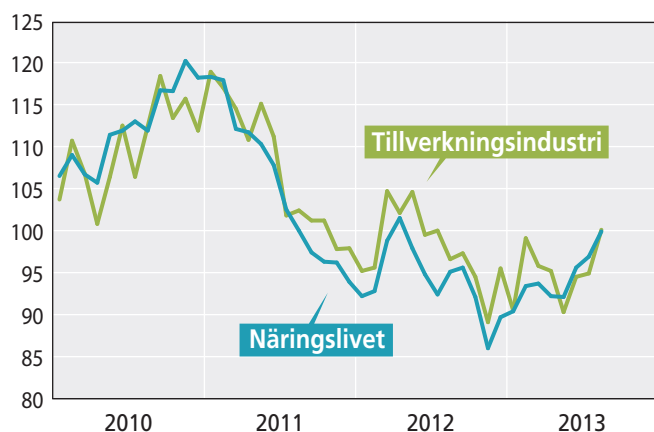

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Konfidensindikator

Säsongrensade månadsvärden. Index, medelvärde=100

Källa: Konjunkturinstitutet

Data t.o.m. augusti 2013

Framåtblickande indikatorer positiva

Om nuläget i de flesta branscher är relativt dystert så finns det en underliggande förhoppning i näringslivet om att en uppgång väntar under andra halvan av året. Den månadsstatistik som kommit efter andra kvartalets utgång visade förvisso inte på någon ökning av produktionen i näringslivet. Såväl byggproduktionen som tjänsteproduktionen minskade i juli medan industriproduktionen steg något. De tendensundersökningar som genomförs av olika aktörer visar däremot en ljusnande bild i horisonten med tro på en förnyad konjunkturuppgång till hösten.

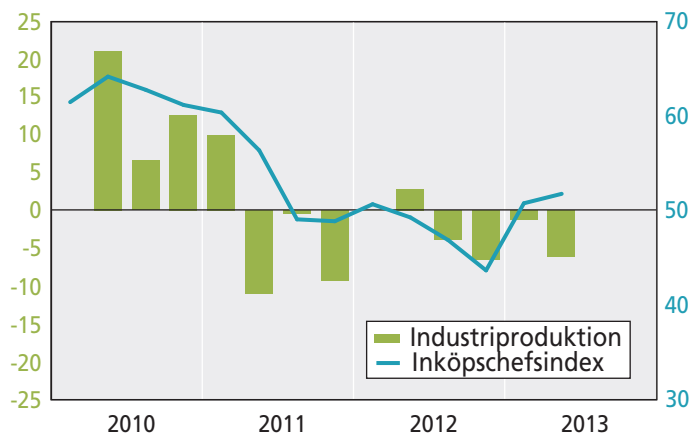
Konfidensindikatorn för näringslivet i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer har stigit tre månader i rad vilket beror mycket på positiva framtidsbedömningar av företagen. För tillverkningsindustrin har produktionsplanerna stärkts markant och var i augusti det starkaste sedan maj 2012. Däremot är orderstocksomdömet fortfarande dystert vilket även avspeglar sig i återhållsamhet vad gäller anställningsplanerna. Även de övriga branscherna i konjunkturbarometern har en uppåtgående trend. För de privata tjänstenäringarna beror uppgången även på att nulägesomdömet förbättrats något de senaste månaderna. Inom detaljhandeln räknar man som vanligt med stora ökningsprognoser för framtida försäljningsvolymerna men de senaste månaderna har förväntningarna stigit ytterligare. Om den faktiska försäljningen når upp till prognoserna återstår att se. Det har historiskt visat sig att prognoserna många gånger varit betydligt starkare än utfallet. Den av huvudbranscherna som inte riktigt når upp till det historiska genomsnittet är byggbranschen. Där backade konfidensindikatorn några hack i augusti efter att ha stigit en del i juli. Det var framförallt dystrare anställningsplaner som tyngde indikatorn. Trenden har ändå varit svagt uppåtgående under året men från en låg nivå.

Inköpschefsindex spår ökad industriproduktion

Även inköpschefsindex signalerar en positiv framtid för såväl industrin som tjänstenäringarna. Indexet för industrin vände upp över 50-strecket redan i februari och har förutom en tillfällig dipp i april hållit sig kvar där. Även här är det positiva prognoser om den framtida produktionen som lyfter indexet. Ett indexvärde över 50 indikerar en positiv tillväxt inom branschen. Inköpschefsindex har tagits fram under lång tid med det amerikanska ISM-indexet som förebild och brukar användas som prognos över kommande produktionsutveckling. Vid en jämförelse visar det sig att överensstämmelsen med industriproduktionen enligt nationalräkenskaperna har varit relativt god de senaste åren där upp- och nedgångar av inköpschefsindex i många fall har legat före upp- och nedgångar i produktionen. Om de positiva signalerna om framtiden leder till en faktisk ökning av produktionen kommande kvartal återstår dock att se. Den positiva bedömningen av efterfrågan från exportmarknaden kommande kvartal som redovisades i senaste exportchefsindex stärker dock bilden av en återhämtning under tredje kvartalet.

Industriproduktion och inköpschefsindex för industrin

Produktion: kvartalsförändring uppräknat till årstakt
Diffusionsindex: kvartalsgenomsnitt

Källa: Nationalräkenskaperna och Silf, Swedbank

Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Även om industriproduktionen fortfarande är vital för Sveriges ekonomi utgörs numera en större del av näringslivets förädlingsvärde av tjänsteproduktion. Inköpschefsindex för tjänstesektorn dippade rejält i ett par månader under våren men vände uppåt i juli och augusti till en nivå över 50-strecket vilket indikerar goda framtidsförhoppningar även här. Indexet för tjänstesektorn har inte funnits lika länge som för industrin men även det har fungerat som en

god indikator på kommande produktionsutveckling. Den positiva bilden bekräftas även av Almegas tjänsteindikator som pekar på att en uppgång av tjänsteproduktionen är att vänta under tredje kvartalet. Almega bedömer dock att återhämtningen blir långsam.

Kontaktperson: Johannes Holmberg, 08-506 945 11

Arbetsmarknad

Fortsatt viss förbättring på arbetsmarknaden

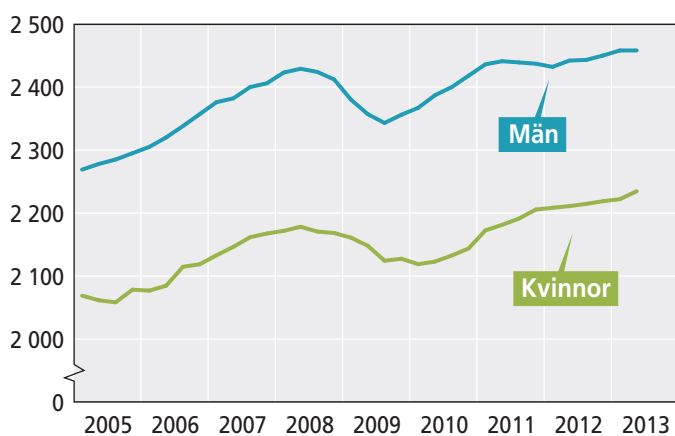
Arbetsmarknaden förbättrades något andra kvartalet 2013 jämfört med första kvartalet. Sysselsättningen ökade något, samtidigt som den relativa arbetslösheten visade tecken på att minska. Förbättringen kan tyckas förvånande med tanke på de senaste kvartalens svaga BNP-tillväxt. En tänkbar förklaring är att de mer arbetsintensiva tjänstebanserna, och offentlig sektor inte har drabbats av det svagare konjunkturläget i lika hög grad som varuproduktionen. Riskerna för att bli arbetslös ökade dock samtidigt som jobbchanserna minskade. Det kan tyda på att förbättringen är på väg att stanna av.

Sysselsättningen ökade främst bland kvinnor

Totalt ökade sysselsättningen med 0,3 procent andra kvartalet, säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Det var endast bland kvinnor som sysselsättningen ökade, där uppgången var 0,6 procent. För män var antalet sysselsatta oförändrat. Ökningen för kvinnor har sedan 2011 varit betydligt större och även stabilare än för män. För männen planade utvecklingen ut i början av 2011 efter en initial uppgång efter finanskrisen. Förklaringen är troligen den svaga utvecklingen inom varuproduktionen.

Sysselsatta 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsongrensat månadsdata. Tusental

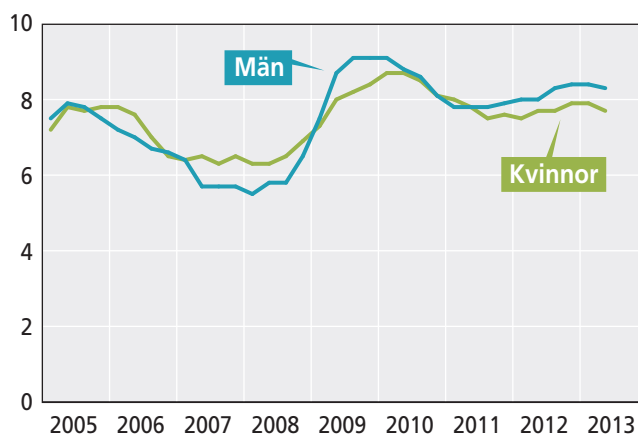
Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Viss nedgång i arbetslösheten

Arbetslösheten vände något nedåt andra kvartalet efter att ha ökat de senaste två åren. Nedgången gällde både andelen arbetslösa och antalet arbetslösa. Minskningen gällde främst kvinnor. Gapet i arbetslöshet mellan kvinnor och män ökade därmed andra kvartalet.

Andel arbetslösa 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsongrensat månadsdata. Procent av arbetskraften

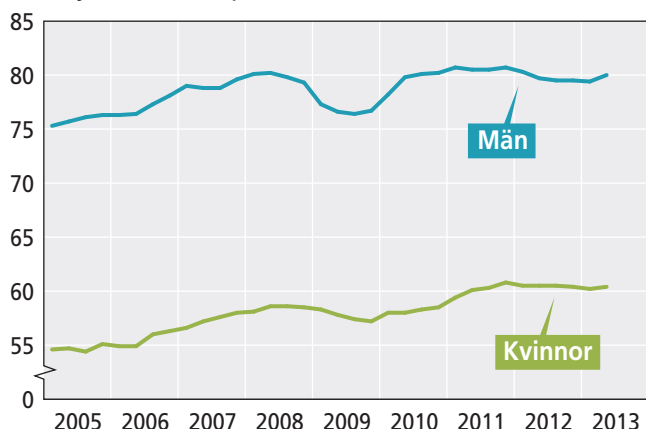
Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Svagt uppåt för arbetade timmar

Efter svackan i samband med finanskrisen, som främst drabbade tillverkningsindustrin och därmed män i större omfattning än kvinnor, vände antalet arbetade timmar uppåt och planade sedan ut under 2011. För många branscher har utvecklingen varit dämpad de senaste åren, men företagstjänster, inkl. finansiell verksamhet har uppvisat en ökad arbetsinsats i stort sett varje kvartal. Det senaste kvartalet visar en svag uppgång i arbetsinsatsen i säsongrensat tal både för män och kvinnor. Uppgången följde på en nedgång första kvartalet som främst berodde på att frånvarotimmarna ökade kraftigt. Säsonginflansen drabbade Sverige hårt under vintern i år och antalet frånvarotimmar för vård av sjukt barn var också ovanligt högt första kvartalet. Återhämtningen under andra kvartalet kan således bero på att frånvarotimmarna har återgått till mer normala nivåer.

Arbetade timmar 15–74 år

Kvartalsmedelvärden av säsongrensade månadsdata.
Miljoner timmar per vecka

Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Varsel kvar på relativt hög nivå

Varselstatistik från Arbetsförmedlingen visade att varslen låg kvar på en relativt hög nivå andra kvartalet, och till och med ökade i årstakt. Efter toppen under finanskrisen 2008–2009 föll varslen tillbaka till en mer normal nivå, men har de senaste åren visat en uppgående trend. Arbetsförmedlingens statistik över antalet nyanmälda lediga platser visade dock en marginell ökning i årstakt.

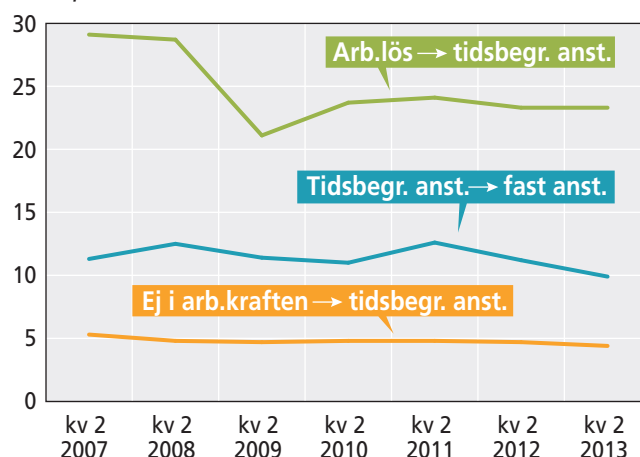
SCB:s Konjunkturstatistik över vakanser visar en vikande efterfrågan på arbetskraft för närvarande. Antalet lediga jobb minskade med 10 procent i årstakt andra kvartalet. Samtidigt minskade antalet vakanser, det vill säga den akuta efterfrågan på arbetskraft, med ungefär en tredjedel.

Jobbchanser och Arbetslöshetsrisker

Flödesstatistiken från AKU visar att chansen för en arbetslös att få en tidsbegränsad anställning minskade kraftigt under 2008–2009 för att sedan återhämtas något, men utan att nå upp till de nivåer som gällde före 2008. Chansen att gå från tidsbegränsad till fast anställning minskade tämligen kraftigt det senaste kvartalet. Ungdomars chanser till jobb var dock högre än för övriga åldersgrupper.

Jobbchanser

Övergångsandelar mellan olika tillstånd på arbetsmarknaden från kvartal 1 till kvartal 2 respektive år (15–74 år). Procent

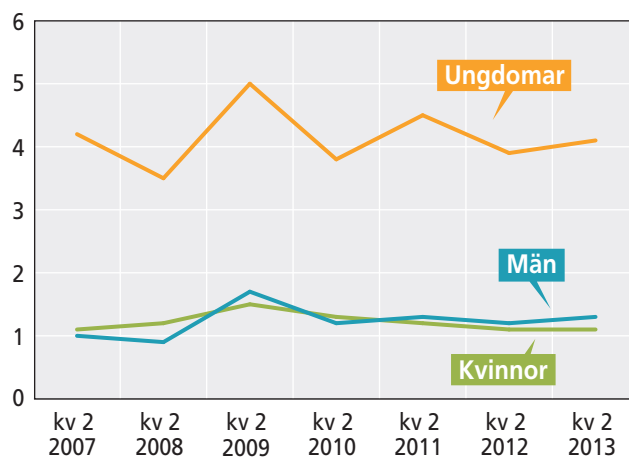

Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. andra kvartalet 2013

I flödesstatistiken framgår även andelar av anställningar som övergår till arbetslöshet, vilket indikerar en risk för arbetslöshet. Arbetslöshetsriskerna är som vanligt högre för ungdomar än för andra åldersgrupper. Bilden för de unga är dock tudelad för närvarande, då riskerna att bli av med jobbet ökade från första till andra kvartalet, medan även chanserna till jobb steg. Även för män ökade risken för arbetslöshet andra kvartalet.

Arbetslöshetsrisker

Övergångsandelar från sysselsatt till arbetslös från kvartal 1 till kvartal 2 respektive år. Män, kvinnor respektive ungdomar 15–24 år. Procent

Källa: AKU och egna beräkningar Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Kontaktperson: Torkel Brinkenfeldt, 08-506 940 96

Utveckling av några indikatorer på arbetsmarknaden

År		Antal sysselsatta 15–74 år	Andel sysselsatta av befolkn. 15–74 år	Antal arbetslösa 15–74 år	Andel arbetslösa av arb.kraften 15–74 år	Antal personer utanför arb.kraften 15–74 år	Arbetade timmar 15–74 år	Antal lediga jobb	Antal varsel
Kvartal		1 000-tal	Procent	1 000-tal	Procent	1 000-tal	1 000-tal	1 000-tal	1 000-tal
2007	1	4 432	65,4	323	6,8	2 020	143 430	53	9
	2	4 543	66,9	335	6,8	1 917	139 750	61	6
	3	4 639	68,1	269	5,5	1 905	124 500	52	7
	4	4 549	66,6	264	5,5	2 018	146 720	52	8
2008	1	4 520	66,0	302	6,3	2 030	140 660	57	9
	2	4 624	67,3	339	6,8	1 907	149 470	55	15
	3	4 674	67,9	280	5,7	1 932	124 160	48	14
	4	4 554	65,9	298	6,1	2 058	147 060	36	57
2009	1	4 466	64,5	380	7,8	2 080	139 210	38	50
	2	4 525	65,2	454	9,1	1 966	138 350	36	32
	3	4 548	65,3	399	8,1	2 018	123 410	28	17
	4	4 459	63,8	402	8,3	2 127	138 580	33	17
2010	1	4 413	63,0	456	9,4	2 132	139 700	44	14
	2	4 533	64,6	474	9,5	2 006	143 600	57	10
	3	4 612	65,6	398	7,9	2 017	123 800	49	9
	4	4 537	64,4	371	7,6	2 139	144 700	50	11
2011	1	4 533	64,2	411	8,3	2 112	146 300	66	8
	2	4 645	65,7	434	8,5	1 988	144 400	78	11
	3	4 708	66,5	358	7,1	2 014	126 000	58	10
	4	4 617	65,1	359	7,2	2 115	148 400	55	17
2012	1	4 570	64,4	406	8,2	2 123	147 300	77	17
	2	4 678	65,8	440	8,6	1 991	142 800	80	14
	3	4 735	66,5	383	7,5	2 002	126 300	55	15
	4	4 644	65,1	383	7,6	2 104	147 200	53	26
2013	1	4 609	64,5	433	8,6	2 098	144 500	74	17
	2	4 716	66,0	452	8,7	1 982	147 800	71	16
Källor:		AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	AKU	KV	Af

Globala värdekedjor

Globala värdekedjor och flytt av produktion

SCB har deltagit i ett utvecklingsprojekt hos EU:s statistikbyrå Eurostat för att belysa globala värdekedjor och flytt av verksamhet. Sammanlagt har 14 länder¹ deltagit i projektet med syfte att belysa och kvantifiera fenomenet kring den globala värdekedjan och flytt av verksamhet under perioden 2009–2011. Resultaten indikerar att det främst är små öppna ekonomier med höga arbetskostnader som flyttar verksamhet utomlands. I Sverige har cirka 6 200 jobb förlo-rats på grund av flytt av verksamhet mellan åren 2009 och 2011.

Den snabba utvecklingen inom dator- och kommunikationsteknologin har inneburit att informations- och kommunikationskostnaderna har minskat kraftigt. Detta har medfört att produktionsprocessen har blivit allt mer uppdelad och den

sker numera i flera fall i olika steg och i olika länder. Den ökade internationella fragmenteringen både tillåter och i viss mån tvingar därför länder att specialisera sig på olika aktiviteter inom produktionsprocessen (FoU, produktion av insatsvaror, marknadsföring etc.). Det betyder att kompara-tiva fördelar inte längre bestäms i termer av branscher utan snarare i termer av aktiviteter eller affärsfunktioner.

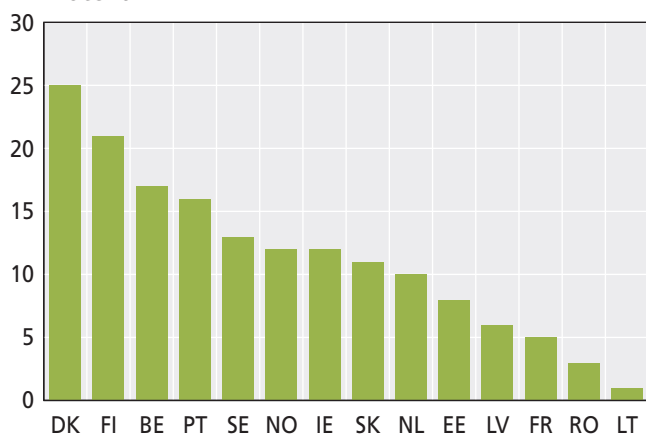
Vad är en *global värdekedja*? Värdekedjan beskriver hela kedjan av aktiviteter som företag och arbetstagare måste ut-föra för att få en produkt från idé-stadiet till dess slutanvänd-ning. Detta innefattar aktiviteter såsom FoU, design, produk-tion, marknadsföring, distribution och stöd till den slutliga konsumenten. Företeelser som är starkt förknippade med de globala värdekedjornas ökade betydelse på sistone är flytt av verksamhet. För många företag sker numera ett flertal av dess värdeskapande aktiviteter utanför det egna företaget och även utanför landet där det huvudsakligen är lokalise-rat. Det är viktigt att skilja på flytt i bemärkelsen omloka-

¹ Belgien, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Holland, Irland, Lett-land, Litauen, Norge, Portugal, Rumänien, Slovakien och Sverige.

lisering respektive outsourcing och expansion respektive ägarförändringar. En ändrad geografisk lokalisering kallas för omlokalisering, medan outsourcing betyder att verksamheten överläts på en extern leverantör. Vid omlokalisering har företaget fortfarande kontroll över verksamheten och kan ångra sitt beslut. I denna rapport behandlas båda begreppen som flytt av verksamhet.

Andel företag i respektive land som flyttat verksamhet utomlands

Procent

Källa: Eurostat, Global value chains and international sourcing

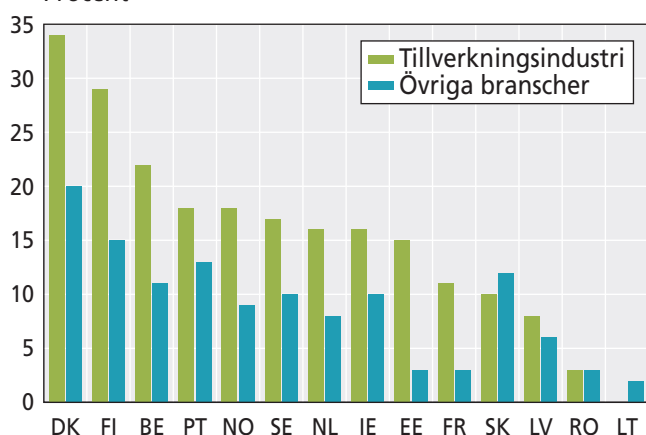
Data 2009–2011

De länder där störst andel av företagen har flyttat verksamhet utomlands var små öppna ekonomier med höga arbetskostnader. Den relativt höga andelen för Portugal är dock inte driven av arbetskraftskostnader utan genom tillväxten i den brasilianska ekonomin, som är en viktig marknad för portugisisk export.

I Sverige var det totala antalet företag med mer än 100 anställda 2 332 stycken år 2009. Av dessa hade 308 företag, eller ca 13 procent, flyttat någon eller flera delar av sin verksamhet utomlands under perioden 2009–2011.

Andel företag i respektive land som flyttat verksamhet utomlands, efter bransch

Procent

Källa: Eurostat, Global value chains and international sourcing

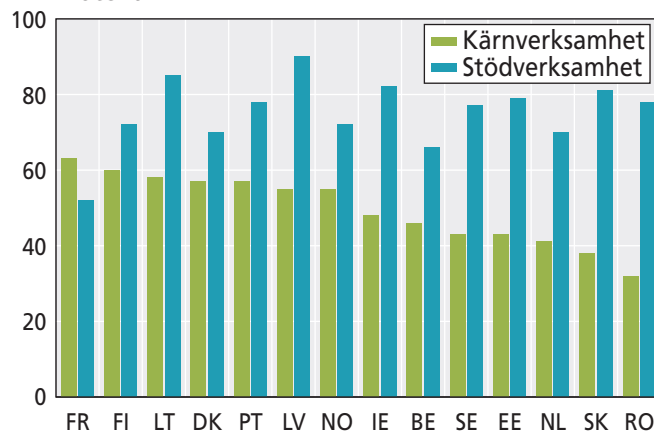
Data 2009–2011

Det är tillverkningsindustrin som driver flytten av verksamhet utomlands. För flertalet länder är cirka två tredjedelar av

alla företag som flyttar verksamhet utomlands verksamma inom tillverkningsindustrin, medan en tredjedel inom övriga branscher. Frankrike och Estland uppvisar en särskilt låg andel av flytt av verksamhet utomlands från övriga branscher. Danmark har den högsta förekomsten av inom tillverkningsindustrin, där 34 procent av alla tillverkande företag med 100 eller fler anställda flyttade delar av verksamheten under perioden, följt av Finland och Belgien med 29 respektive 22 procent. I de medlemsstater som anslöt sig till EU under 2004 och 2007 är det endast ett fåtal tillverkande företag som är inblandade i flytt av verksamhet utomlands, med undantag för Estland.

Andel företag i respektive land som flyttat kärn- och stödverksamhet, av företag som flyttat verksamhet utomlands

Procent

Källa: Eurostat, Global value chains and international sourcing

Data 2009–2011

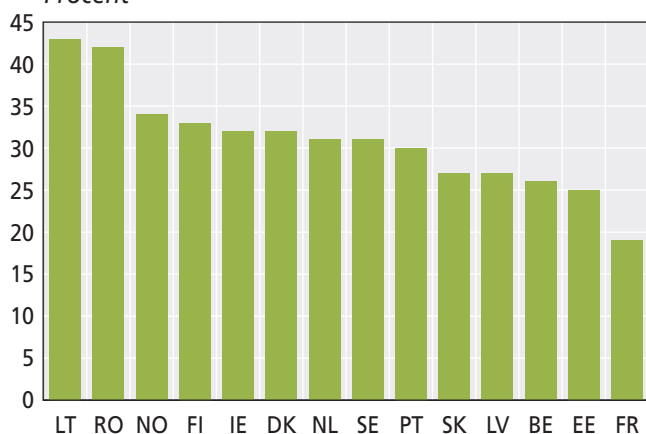
Företagen ombads att dela sina funktioner i kärnverksamhet¹ och stödverksamhet². Flytt av verksamhet utomlands var ursprungligen en modell som användes av tillverkande företag, men med tillväxten av digitalisering av tjänster, har det utvidgats även till servicefunktioner och tjänsteföretag. I relativa termer hade Frankrike den största andelen företag som flyttade sin kärnverksamhet utomlands. Det var också av relativt stor betydelse i Finland, Litauen, Danmark och Portugal.

I allmänhet flyttar företag oftare stödverksamhet än kärnverksamhet. Omkring 60 till 80 procent av företagen som flyttat verksamhet under perioden uppgav att det gällde stödverksamhet. Flytt av stödverksamhet utomlands är anmärkningsvärd, med hänsyn till att de flesta företagen finns inom tillverkningsindustrin. Detta tyder på att mönstret av flytt av verksamhet utomlands förändrats från lågutbildade jobb i tillverkningsindustrin till att i större utsträckning beröra tjänster, ofta utförda av en mer välutbildad arbetskraft.

1 Främst huvudverksamhet

2 Servicefunktioner för internt bruk

Andel företag i respektive land som flyttat IKT-verksamhet, av företag som flyttat verksamhet utomlands

Källa: Eurostat, Global value chains and international sourcing

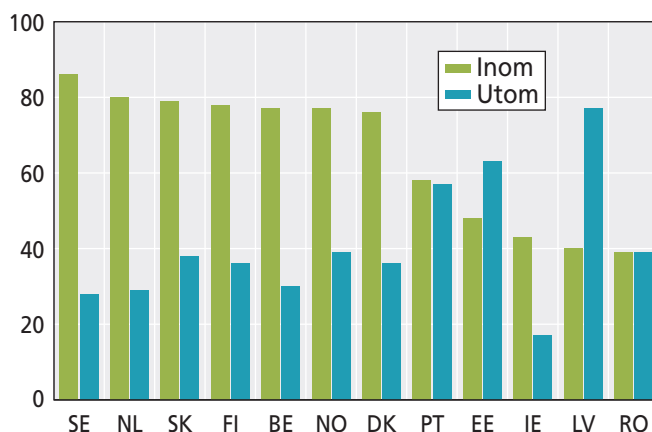
Data 2009–2011

Undersökningen identifierade flera olika typer av verksamhet som stöder kärnverksamheten i ett företag. Dessa är distribution och logistik, marknadsföring och försäljning, administration och management, informations- och kommunikationstjänster (IKT), FoU och teknik.

En undersökning¹ som genomfördes för referensåren 2001–2006 visade att IKT var den vanligaste stödverksamheten som flyttade utomlands. Denna undersökning bekräftar detta mönster, eftersom ungefär en tredjedel av företagen rapporterade att de hade flyttat IKT-verksamhet utomlands. I Litauen och Rumänien – de länder som har den lägsta andelen företag som flyttat företagsfunktioner utomlands – hade den högsta andelen flytt av IKT med en andel på över 40 procent. I Frankrike hade däremot mindre än 20 procent av företagen flyttat IKT utomlands mellan 2009 och 2011.

Flytt av IKT utomlands bör ses mot bakgrund av andra resultat från denna undersökning. Till exempel att dominansen av multinationella företag i undersökningen, och det faktum att sådana inköp ofta baseras på strategiska beslut som fattas av koncernmodern. IKT kan på grund av den digitala karaktären hos många av de inblandade tjänsterna utföras relativt enkelt från vilken plats som helst, vilket stöds av den allmänna ökningen av användningen av IKT. Men även FoU som finns högt upp i värdekedjan har flyttats av cirka 30 procent av de svenska företagen som flyttat tjänsteverksamhet.

Flytt av verksamhet inom och utom koncernen

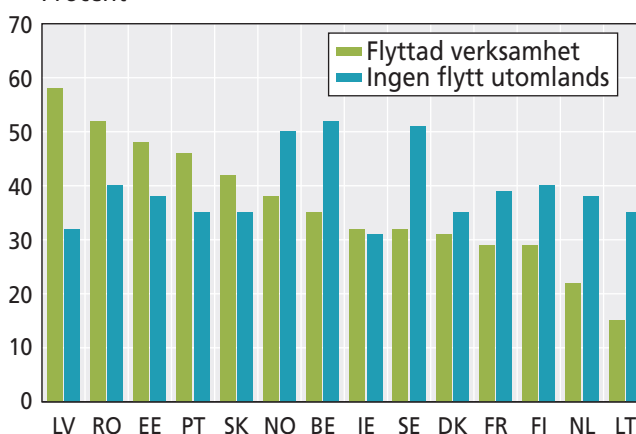
Källa: Eurostat, Global value chains and international sourcing

Data 2009–2011

Valet mellan att hålla verksamheten och dess funktioner inom koncernen eller flytta dem till en tredje part är i grunden ett strategiskt beslut. Enligt denna studie är det vanligast att svenska företag flyttar verksamhet inom koncernen. Av de svenska företag som flyttat verksamhet har 86 procent av flytten skett inom koncernen. Detta sticker ut i en europeisk jämförelse.

Effektivisering, såsom minskade kostnader och ökning av produktiviteten, ses ofta som motiv för flytt av produktion eller stödverksamheter utomlands. Denna undersökning stödjer denna uppfattning. Särskilt minskade arbetskostnader anges som ett nyckelmotiv. Närhet till befintliga kunder är det största hindret för företag som inte flyttat verksamhet utomlands. Tullar och handelshinder ses bara av ett fåtal företag som ett hinder för flytt av verksamhet utomlands.

Andel företag i respektive land som rapporterar ökad sysselsättning

Källa: Eurostat, Global value chains and international sourcing

Data 2009–2011

Per definition innebär flytt av verksamhet utomlands förlorade arbetstillfällen i den inhemska ekonomin. Detta orsakar oro för beslutsfattare i Europa. Ett av syftena med undersökningen var att ta fram statistiska uppgifter om effekterna på sysselsättningen. Inte överraskande var företag som flyttade verksamhet utomlands inom de undersökta EU länderna

¹ Eurostat, International sourcing 2007

mer benägna att anmäla nedskärningar (55 procent) än de som inte gjorde det (27 procent). I länder med högre arbetskostnader innebar flytt av verksamhet utomlands att fler arbetstillfällen gick förlorade. Däremot i de flesta av länderna i undersökningen med låga arbetskraftskostnader, var antalet förlorade arbetstillfällen högre i företag som inte flyttade verksamhet. Totalt rapporterade 11 länder för vilka uppgifter fanns tillgängliga förlusten av omkring 83 000 arbetstillfällen mellan 2009 och 2011 i företag med 100 anställda eller fler. Inte överraskande, var de flesta av de förlorade arbetstillfällena inom tillverkningsindustrin.

I Sverige har ca 6 200 jobb förlorats på grund av flytt av verksamhet mellan åren 2009 och 2011. För denna period kan vi se att det totala antalet förlorade jobb motsvarar ca 1,3 procent av arbetskraften inom näringslivet, som 2011 uppgick till 493 000 anställda för företag med mer än 100 anställda. Det som är intressant att se är att bygg- och tjänstesektorn har förlorat cirka 3 700 jobb, vilket är fler än tillverkningsindustrin.

Valet av destination för flytt av verksamhet utomlands är ett beslut som påverkas av många olika faktorer såsom tillgången till billig eller specialiserad arbetskraft, den ekonomiska infrastrukturen i regionen, det möjliga nätverket av anknutna företag eller externa leverantörer och efterfrågeaspekter. För de flesta länder i studien är EU:s medlemsstater den främsta destinationen för flytt av kärnverksamhet. Detta tyder på att närhet fortfarande är en viktig faktor.

Kina och Indien, två ledande tillväxtekonomier, är båda viktiga platser för flytt av stödverksamhet från EU. De lockar olika typer av affärsfunktioner. Inte helt överraskande är Kina även attraktivt för flytt av kärnverksamhet, vanligen inom tillverkningsindustrin. En stor andel av de svenska företagen som flyttat verksamhet flyttade den till Asien. Indien dominerar med cirka 24 procent och Kina är nummer två med cirka 10 procent. Indien är vanligare som destination för företag inom bygg- och tjänstesektorn medan flytt till Kina är vanligare för tillverkningsindustrin.

"Backsourcing" är en term som mer exakt beskriver processen att föra verksamhet som tidigare flyttats tillbaks till det egna landet och företaget. Detta har alltmer varit aktuellt för företag som väljer att upphöra med outsourcing-verksamhet. Under 2009 fanns det 2 332 företag i Sverige med mer än 100 anställda. Av dessa hade 69 företag, eller cirka 3 procent, flyttat tillbaks någon del av sin verksamhet som tidigare flyttat utomlands. Backsourcing är alltså en betydligt mer marginell företeelse än flytt av verksamhet. Beslutet att flytta tillbaks verksamhet som tidigare flyttats utomlands är ofta ett strategiskt beslut. Det näst vanligaste motivet är att man har haft problem med leverantörers flexibilitet vid inköp.

Kontaktperson: Daniel Lennartsson, 019-17 64 29

Ny konjunkturindikator på SCB

HUKO – ny månadsindikator för hushållskonsumtion

SCB:s nya statistikprodukt HUKO, är en månatlig hushållskonsumtionsindikator som ger möjlighet till samlad information om konsumtionen av varor och tjänster i Sverige. HUKO tas fram med hjälp av underlag från omsättningsstatistik och representerar cirka 92 procent av den totala hushållskonsumtionen exklusive utlandsposter. De senaste siffrorna för juli ger en skattning av att hushållskonsumtionen ökade med 0,5 procent den senaste tre månaders perioden jämförd med perioden innan, säsongrensat.

HUKO är en indikator som varje månad mäter konsumtionen av varor och tjänster bland de svenska hushållen. Indexen har tagits fram efter önskemål från flera användare av ekonomisk statistik bland annat för att de ska kunna göra bättre prognoser av BNP och hushållskonsumtionen. Den tas fram med hjälp av underlag från omsättningsstatistiken för tjänstesektorn, konsumentprisindex, energistatistik, färdigställda lägenheter och småhus, sortimentsundersökningen av detaljhandeln och företagens ekonomi. Till att börja

med ska statistiken ses som experimentell, det vill säga den är under uppbyggnad.

Varför behövs en ny produkt?

Att snabbt få information om den ekonomiska utvecklingen är viktigt. Ekonomer och politiker baserar bedömningar och beslut på olika typer av ekonomisk statistik och vill snabbt kunna överblicka den ekonomiska utvecklingen. Tidigare har användare fått vänta tills nationalräkenskaperna (NR) har publicerat uppgifter om det senaste kvartalet för att få en samlad bild av hushållens konsumtion. Då nationalräkenskaperna publiceras först 60 dagar efter kvartalets slut har det funnits en efterfrågan på en månadsindikator för konsumtionsutvecklingen. Den månadsstatistik som hittills varit tillgänglig täcker endast vissa delar av konsumtionen såsom detaljhandelsindex, restaurangindex och nyregistrerade fordon. HUKO ger användare av den ekonomiska statistiken en möjlighet att få en samlad bild av de svenska hushållens konsumtion varje månad.

Vad täcks in av HUKO?

Det bör poängteras att HUKO inte täcker hela hushållens konsumtion, utan i dagsläget omfattas stora delar hushållens konsumtion i Sverige. Indikatorn omfattar däremot inte svenskarnas konsumtion utomlands eller utländska besökares konsumtion i Sverige. Vid en jämförelse mot nationalräkenskaperna täcks cirka 92 procent av hushållens konsumtion in. Därutöver saknas utgifter för vård och omsorg, finansiella tjänster, försäkringstjänster, narkotika och utbildningstjänster. Hushållskonsumtionen står för cirka 47 procent av BNP, vilket gör HUKO till en mycket värdefull konjunkturindikator. I framtiden hoppas SCB ha möjligheten att utveckla indikatorn så att en ännu större del av hushållskonsumtionen täcks.

Det som påverkar HUKO i störst utsträckning är utgifter för bostad, elektricitet, gas och uppvärmning som står för 27 procent av hushållens konsumtionsutgifter. Dagligvaruhandeln inklusive detaljhandel med brett sortiment står för 20 procent och transporter och detaljhandel med och service av motorfordon står för 15 procent.

Vägningstalen i HUKO

Konsumtionsgrupp	Andel
Dagligvaruhandel och detaljhandel med brett sortiment mest livsmedel och dryck	0,20
Beklädnadshandel	0,04
Bostad, elektricitet, gas och uppvärmning	0,27
Möbler, inredningsartiklar, hushållsutrustning och förbrukningsvaror	0,03
Transporter och detaljhandel med och service av motorfordon	0,15
Post- och telekommunikationer	0,03
Rekreation och kultur, varor och tjänster	0,10
Restauranger, caféer, hotell och annan övernattningsservice	0,06
Övriga varor och tjänster	0,03

Viktiga definitionsskillnader mot annan statistik

Eftersom HUKO ger information som även redovisas via annan statistik från SCB är det viktigt att klargöra vissa definitionsskillnader. Beräkningsmetoden gällande utgifter för motorfordon är en viktig sådan. I HUKO baseras beräkningen på omsättningsstatistik för tjänstesektorn. I NR baseras istället beräkningen på data över nyregistreringar av motorfordon omräknat via fordonspriser till löpande priser.

En ytterligare skillnad som är bra att vara uppmärksam på är att hushållskonsumtionen i HUKO redovisas efter branschgrupp, medan hushållskonsumtionen i NR redovisas efter ändamål, COICOP. Bägge statistikgrenarna använder hushållskonsumtionsmatrisen, men på lite olika sätt. I HUKO används den bara årligen för att beräkna respektive branschgrupps vikt medan den i NR används på kvartalsbasis för att omvandla branschstatistik till ändamål.

Svag utveckling under sommarmånaderna

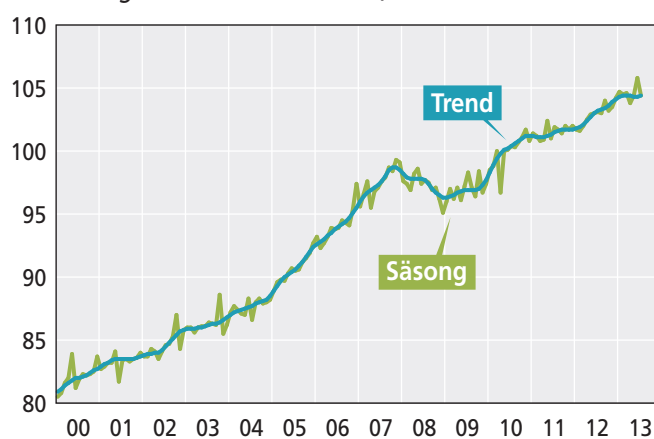
Hushållskonsumtionen uppvisar för tillfället en utplanad trend. Under hela 2012 visade hushållskonsumtion en positiv trend som i januari 2013 dämpades. I juli kom dock en

mer rejäl inbromsning då HUKO i säsongrensade tal sjönk med 1,4 procent jämfört med månaden innan. Nedgången berodde främst på transportutgifter, då försäljning och service av motorfordon minskade med 3,5 procent. I stort sett samtliga grupper uppvisade dock en nedgång i juli. Det är dock viktigt att poängtera att juli är en sommarmånad där konsumtionen kan variera beroende på vädret.

Ser vi till den senaste tremånadersperioden har hushållskonsumtionen ökat med 0,5 procent säsongrensat och jämfört med föregående tremånadersperiod. Även om uppgången är knapp är det den högsta uppgången sedan mars 2013 vilket kan indikera en kommande vändning.

Hushållens konsumtionsutveckling (HUKO)

Säsongrensat serie och trend, index 2010=100

Källa: Omsättningsstatistiken

Data t.o.m. juli 2013

Hög korrelation med NR

Eftersom HUKO ska vara en indikator på hushållens konsumtion i Sverige, exklusive utlandsposter, är det intressant att jämföra den med NR för att analysera hur väl indikatorn fungerar. Vid en jämförelse mot motsvarande delar i NR kan det urskiljas att statistiken under de flesta perioder sammanfaller väl. Det går också att se att differenserna på senare tid minskat jämfört med observationer längre tillbaka. De historiska differenserna under 2002 kan bland annat förklaras av att omsättningsstatistiken för tjänstesektorn bara har tagits fram på månadsbasis sedan januari 2008.

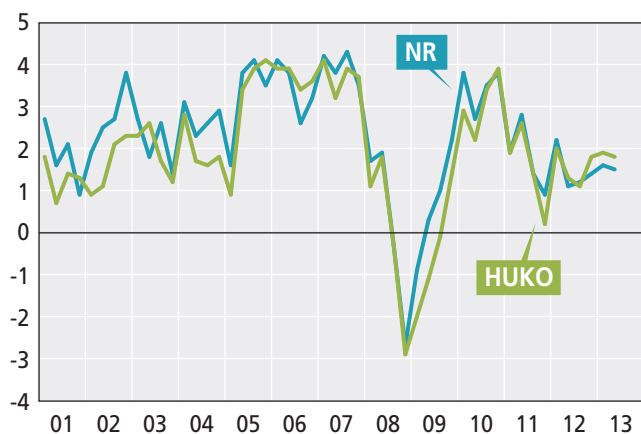
Den absoluta differensen mellan förändringstalen uppgår till 0,6 procentenheter medan medeldifferensen uppgår till -0,4 sedan januari 2000. Korrelationen mellan förändringstalen är stark och uppgår till 0,93. Från juli 2012 till juni 2013 har HUKO producerats på prov internt på SCB. Under denna period har den absoluta differensen uppgått till 0,2 procentenheter. Efter testperioden har bedömningen varit att denna indikator har ett mervärde att tillföra användarna varför SCB har valt att börja publicera den.

Anledningen till att utfallen skiljer sig åt beror främst på att NR har dataunderlag på kvartalsbasis för hela hushållens konsumtion (exklusive utlandsposter). Skillnaderna kan även bero på att man använder hushållskonsumtionsmatrisen på två olika sätt som beskrivits tidigare. Då NR gör sina årsberäkningar används även flera andra källor såsom livsmedelsförsäljningsstatistiken, sortimentsundersökningen för

detaljhandeln, årlig energistatistik, årlig bostadsstatistik samt den intermittenta undersökningen hushållens utgifter.

HUKO jämfört med hushållskonsumtionen i NR

Procentuell utveckling jämfört med motsvarande kvartal föregående år, fasta priser

Källa: Omsättningsstatistiken och NR

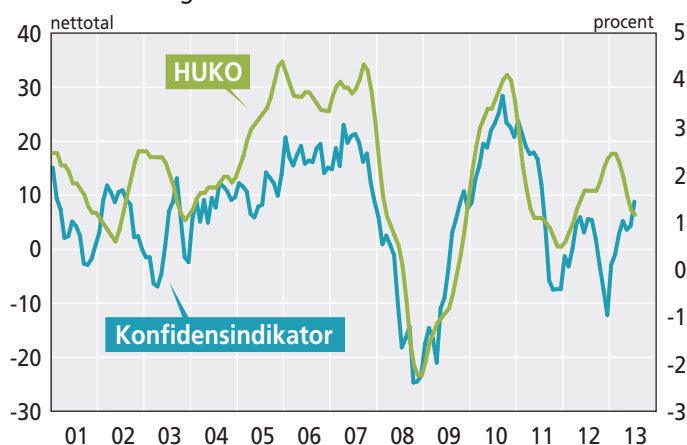
Data t.o.m. andra kvartalet 2013

Jämförelser med andra indikatorer

I KI:s Konjunkturbarometer publiceras månatlig statistik över företagens och hushållens syn på den ekonomiska utvecklingen. Hushållens konfidensindikator beräknas som ett genomsnitt av netttotalen (säsongrensade och standardiserade) för fem frågor om den egna och den svenska ekonomin i nuläget respektive tolv månader framåt, samt om det är förmånligt att köpa kapitalvaror i nuläget. Utfallet för konfidensindikatorn sammanfaller relativt väl med utfallet för HUKO. Korrelationen för de två serierna uppgår till 0,78. Utfallen mellan de två indikatorerna har dock divergerat det senaste året. Det kan tyda på att hushållens syn på både den egna, men framförallt den svenska ekonomin, är mer negativ än vad som verkligen avspeglats i konsumtionen.

HUKO och hushållens konfidensindikator

Procentuell utveckling jämfört med motsvarande kvartal föregående år samt netttotal

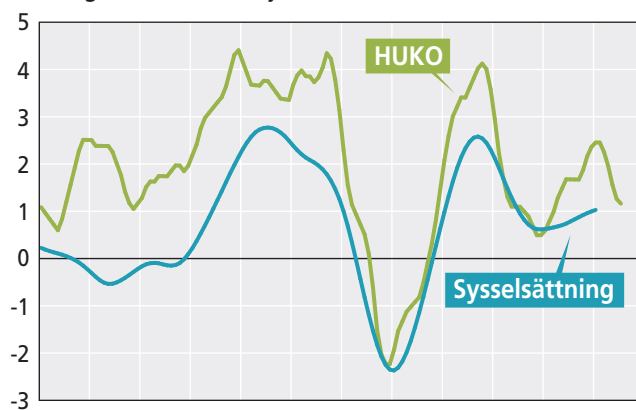
Källa: Omsättningsstatistiken och konjunkturinstitutet

Data t.o.m. juli 2013

Vid en jämförelse mellan hushållens konsumtionsutveckling och sysselsättningsutvecklingen från AKU ger okorrigerade tidsserier en korrelationen på 0,49. Om man istället laggar sysselsättningsciffrorna sju månader följer dock serierna varandra mycket väl och uppnår en korrelation på 0,87. Hur ett samband verkligen ser ut är svårt att säkerställa med endast korrelationer, men klart är i alla fall att konsumtionsutvecklingen i HUKO de senaste åren i stor utsträckning har föregått utvecklingen för sysselsättning med ungefär sju månader. Utfallet i HUKO de senaste månaderna kan därför vara en indikator för att sysselsättningen kommer att öka i en långsammare takt under kommande månader. Motsvarande jämförelse har även gjorts mot produktionen inom näringslivet och då nås den högsta korrelationen i data som är laggade tre månader.

HUKO och sysselsättning laggad sju månader (t-7)

Procentuell förändring från motsvarande månad föregående år, trendjusterad data

Källa: Omsättningsstatistiken och AKU

Data t.o.m. juli 2013

Kontaktperson: Daniel Lennartsson, 019-17 64 29

ENS 2010 och nationalräkenskaperna

Förändringar i nationalräkenskaperna av nya förordningen ENS 2010

Globalisering och teknisk utveckling innebär stora förändringar av världens ekonomier. För att anpassa nationalräkenskaperna till aktuella strukturer införs ett nytt europeiskt regelverk nästa höst, vilket medför flera viktiga förändringar i nationalräkenskapssystemet. I andra artikeln om ENS 2010 granskar vi närmare vad förändringarna innebär i praktiken, framförallt för redovisningen av forskning och utveckling i Sveriges ekonomi.

FN:s statistikkommission godkände 2009 en reviderad version av metoderna för att beräkna nationalräkenskaper, SNA 2008. Den följdes av en uppdatering och anpassning av den europeiska förordningen European System of Accounts, ESA 2010. Alla medlemsländer är fram till publiceringen i september 2014 fullt sysselsatta med att anpassa sina uppgifter till de nya riktlinjerna. Här redogörs för några av nyheterna i den nya förordningen och dess effekter på de svenska nationalräkenskaperna. ESA är översatt till alla medlemsländernas språk. Den svenska varianten heter Europeiska National- och regionalräkenskaps Systemet, ENS 2010.

Såväl Australien som USA har redan anpassat sina nationalräkenskaper till den uppdaterade manualen SNA 2008. Arbetet med uppdateringen leddes av en internationellt sammansatt arbetsgrupp kopplad till FN:s statistikdivision. Sammantaget indelades förändringarna i 44 revisionspunkter. Av dessa får ett 10-tal mer eller mindre betydande effekter på estimaten för BNP och BNI. I denna artikel sätts fokus på just dessa punkter.

Förändrad redovisning av forskning och utveckling, FoU

Den klart största förändringen handlar om hur FoU ska hanteras. Nuvarande ENS behandlar FoU-utgifter som insatsförbrukning. Förändringen innebär att FoU-utgifter ska redovisas som fast bruttoinvestering istället. Denna förändring innebär att huvudaggregat som produktionsvärde, insatsförbrukning, fasta bruttoinvesteringar, offentliga konsumtionsutgifter och kapitalförslitning påverkas. Det kommer i sin tur att leda till en högre nivå på BNP, BNI och fasta bruttoinvesteringar. Förändringen innebär även att nationalräkenskaperna kommer att redovisa ett högre sparande och ett högre värde på kapitalstocken.

I de internationella arbetsgrupper som jobbade med utvecklingen av SNA och ESA tryckte man på behovet av att upprätta kompletterande tabeller för redovisningen av FoU i den reviderade europeiska förordningen. Sverige har deltagit i arbetet inom EU:s arbetsgrupper där olika problem med datainsamling, innehåll, registrering och metoder har diskuterats och bästa möjliga lösningar tagits fram. Men

det betyder inte att alla svårigheter är överkomna, det finns fortfarande utvecklingsarbete kvar att göra. Ökat internationellt utbyte och samarbete mellan olika företag, men även mellan olika enheter inom samma koncern, medför transaktioner som är mycket svåra att fånga på det sätt som den nya förordningen kräver.

Den ändrade redovisningen betyder att gränsen för vad som ska klassificeras som investering utökas med FoU. Begreppet "intellectual property products" introduceras, vilket avser produkter som skyddas av immateriell äganderätt. Till dessa räknas förutom FoU även vissa aktiviteter som redan ingick i gamla manualen SNA 1993. Det är bland annat mineralexploatering, datamjukvara, litterära och artistiska original och andra immateriella tillgångar. FoU-investeringar ska indelas i inköpt FoU och inom verksamheten producerad FoU. För båda dessa delprodukter ska även kapitalförslitning beräknas.

Beräkningar görs fördelade både per bransch och per institutionell sektor, som exempelvis privata bolag respektive statliga och kommunala verksamheter. Värderingen för inköpt FoU blir i enlighet med det marknadspris som har betalats. Egenutvecklad FoU värderas till de kostnader som kan hänföras till utvecklingen av produkten. Det blir då en sammanställning av lönekostnader och sociala avgifter, samt de varor och tjänster som har använts för färdigställandet. För den utveckling som görs inom marknadsproducerande företag ska även ett vinstpåslag läggas till. FoU producerad inom offentlig verksamhet beräknas enligt nedlagda kostnader utan vinstpåslag.

Konsekvenser av ändrad FoU-redovisning i nationalräkenskaperna

Konsekvenserna av den ändrade redovisningen för FoU kommer att behandlas och följaktligen slå olika beroende på om den är egenproducerad eller inköpt. Vidare spelar det roll för redovisningen om förfarandet gäller en marknadsproducent eller icke-marknadsproducent.

För marknadsproducenter, vilka består av företag verksam i näringslivet, kommer inköpt FoU att klassas om från insatsförbrukning till fast bruttoinvestering, vilket kommer att leda till att BNP och BNI ökar.

Egenproducerad FoU kommer på produktsidan att påverka produktionsvärdet för produkter för egen slutlig användning som kommer att öka med summan av de beräknade kostnaderna för den personal som jobbar med FoU, inköpta varor och tjänster samt det beräknade vinstpåslaget. Det innebär att förädlingsvärdet ökar med samma belopp. På användningssidan innebär det att investeringarna ökar med motsvarande belopp. På inkomstsidan ökar driftöverskottet brutto, det vill säga vinsten, med samma belopp. Alternat-

tivt ökar den med den sammansatta förvärvsinkomsten ifall produktionen sker hos en egenföretagare. Följaktligen ökar BNP och BNI.

För så kallade icke marknadsproducenter, som huvudsakligen utgörs av offentlig verksamhet och organisationer, beräknas produktionsvärdet redan idag som summan av kostnader i verksamheten. Därmed ingår redan personal-kostnader samt inköpta varor och tjänster i beräkningarna för såväl produktions- som användningssidan. FoU kommer nu att visas som produktion för egen slutlig användning och motsvarande utgifter som investering. Det innebär att total produktion och förädlingsvärde blir oförändrade avseende det år som FoU utvecklas. För efterföljande år under den livstid som FoU-investeringen har, så kommer kostnaderna per år att öka med det avskrivningsbelopp som denna FoU-investering betingar tills värdet är helt avskrivet.

På produktionssidan innebär det att produktionsvärde och förädlingsvärde kommer att öka med det årliga avskrivningsbeloppet för FoU.

På användningssidan omklassas kostnaderna för egenutveckling från slutliga konsumtionsutgifter till investeringar för utvecklingsåret. Efterföljande perioder under livslängden ökar konsumtionsutgifterna årligen med det avskrivningsbelopp som tas upp.

Inkomstsidan påverkas så att driftöverskottet brutto (sammansatt förvärvsinkomst) ökar med det årliga kapitalförslitningsbeloppet tills investeringen är uttömd. Sammantaget betyder det att BNP och BNI avseende icke marknadsproducenter ökar med det årliga kapitalförslitningsbeloppet på FoU-investeringarna. Nettonationalprodukten kommer inte att påverkas.

Inköp av FoU från en icke marknadsproducent kommer att redovisas som en investering istället för som tidigare en insatsförbrukning. På produktionssidan innebär det att insatsförbrukning och produktionsvärde kommer att minska med samma belopp. På användningssidan blir minskningen av de offentliga konsumtionsutgifterna ersatt med investeringsbeloppet. I detta fall blir det ingen påverkan på BNP och BNI under investeringsåret, men under de kommande åren ökar produktionsvärdet och konsumtionsutgifterna med det årliga avskrivningsbelopp som investeringen ger upphov till.

Vilket underlag finns för beräkningarna?

Undersökningar av FoU-verksamhet har gjorts vart annat år för företagsektorn samt myndigheter och organisationer sedan mitten av 60-talet. Utökningar har skett på 70- och 80-talet med universitet och högskolor. Finansiell verksamhet tillkom 2001, samt primärkommuner och landsting 2005. Det var först med den undersökningsomgång som belyser utfallsåret 1995, som de forskningsstatistiska undersökningarna kan sägas ha en någorlunda täckning med avseende på såväl sektorer som vetenskapsområden. Undersökningen baseras på Frascatimanualen, i vilken definitionen av FoU¹ anses vara konsistent med nationalräkenskapernas begrepp.

I undersökningen ingick före 2005 endast företag med mer än 50 anställda. Den tidsserie från 1993 som nu skapas innehåller för näringslivet en uppräknig av populationen för tidigare perioder med hjälp av de relationer som gäller för senare perioder. Branschfördelning för tidigare år utgår från de relationer som framkom enligt 2005 års undersökning. Utifrån de uppgifter som samlas in i FoU-undersökningen görs en överbrygning till NR-uppställningen så att alla detaljer i NRs kontoupställning kan fyllas i.

Förutom FoU-undersökningen hämtas också uppgifter från undersökningen företagens ekonomi samt från undersökningen av utrikeshandel med tjänster. Även i insamlade räkenskapssammandrag för kommuner och landsting samt den statliga redovisningen från ESV finns information om FoU-aktiviteter.

Problem med omläggningen

Ett problem med att slaviskt följa FoU-undersökningen är att det finns risk för dubbelräkning av utveckling av programvaror i de fall som egenutvecklad programvara även ingår i den totalt redovisade FoU-uppgiften. Denna del är nämligen redan inkluderad i NR-beräkningarna enligt ENS 95. En uppdelning finns på dels egenproducerad och egenanvänd programvara samt investeringar i köpt programvara. I den svenska FoU-undersökningen fanns till och med 2003 en fråga med vars hjälp man kan räkna bort kostnaderna för programvarurelaterad FoU. Eftersom frågan sedan dess inte har ingått i undersökningen, används de relationer som framkom då. Med hjälp av den redovisning som redan finns i NR av programvaror är det möjligt att per bransch analysera och konfrontera de belopp som framräknas enligt modellen.

Ett annat problem är att kunna registrera utrikeshandeln på ett för beräkningarna korrekt sätt. Jämförelser mellan FoU-undersökningen och utrikeshandeln visar att utrikeshandeln registrerar högre belopp, men det beror sannolikt på att frågorna ställs med olika definitioner. I FoU-undersökningen frågar man efter FoU finansierad från utlandet medan man i utrikeshandelsenkäten frågar efter FoU export. Detsamma förhållandet gäller för importuppgifterna. Men eftersom FoU-enkäten ställer frågor explicit enligt definitionen i Frascatimanualen, skulle det kunna vara en viss övertäckning med vissa irrelevanta transaktioner i utrikeshandelsundersökningen. I de svenska beräkningarna finns ett antal stora företag som har transaktioner med utlandet. Det är därför möjligt att någorlunda stämma av dessa enskilt mellan olika undersökningsresultat.

¹ Följande definition antogs av FN:s statistikkommission 2007: "research and experimental development comprises creative work undertaken on a systematic basis in order to increase the stock of knowledge, including the knowledge of man, culture and society and use of this stock of knowledge to devise new applications." This definition should not be interpreted as including human capital as capital formation within the SNA.

En annan frågeställning är vilka livslängder som ska gälla som i sin tur styr vilken avskrivningsprocent som ska användas. Rekommendationer från de internationella arbetsgrupperna är att använda 10 år om det inte finns några specifika uppgifter. Generellt för näringslivet kan 10 år användas även i Sverige, men för vissa specifika branscher bör andra livslängder gälla enligt de intervjuer som gjorts med några företag.

Eftersom FoU-undersökningen bara genomförs vart annat år behöver skattningar för året efter senaste undersökningsåret göras. Det finns prognoser från de som besvarar FoU-enkäten om nästkommande år men dessa kan vara vanskliga att använda. Ett annat alternativ är att nyttja samma utveckling för FoU som för produktionen i övrigt inom samma bransch, eller använda sig av löneutvecklingen eftersom detta är en arbetskraftsintensiv verksamhet.

Volymberäkning av FoU

Hur ska fastprisberäkningar göras? Vilka prisindex ska användas? Det är ett delikat problem eftersom varje projekt egentligen är unikt. I Sverige använder vi ett prisindex som är en sammanvägning av prisindex för konsult- och forskningsbranscherna. För länder som inte har något annat prisindex, rekommenderas det att använda löneindex viktat med de olika personalkategorier som arbetar med utvecklingen.

Resultat av FoU-undersökningen

Det framgår att ca 25 branscher producerar FoU i Sverige. Näringslivet står för den klart största andelen av de totala FoU-investeringarna. Näringslivets andel har ökat från drygt två tredjedelar för 20 års sedan till cirka tre fjärdedelar under senare år. Under perioden 2002 till 2005 var det en viss avmattning i produktionen av FoU, men totalt har de belopp som registreras i näringslivet ungefär tredubblats i löpande priser sedan 1993. För offentlig verksamhet kan en 80-procentig ökning noteras. Sverige är ett forskningsintensivt land med en högt utvecklad tjänsteverksamhet på berörda områden. Därför blir den totala insatsen av FoU som kapitaliserad egendom högre än i de allra flesta andra länder. De preliminära beräkningarna tyder på en andel av cirka 4 procent av BNP för våra FoU-insatser beräknade enligt den nya ENS 2010-förordningen. Det ger Sverige en placering bland de högsta i Europa.

SCB har arbetat med att verifiera uppgifterna i undersökningen genom att några företag har intervjuats i avsikt att få veta hur de besvarar de frågor som SCB ställer om FoU i olika undersökningar. Vidare har uppgifter lämnats om livslängder på olika produkter.

Några andra områden som ändras i samband med ENS 2010

- Militära förstörelsevapen och den utrustning som behövs för att använda dem, benämns i nuvarande NR som *Försvarets varaktiga varor*. I nya ENS används istället beteckningen *Militära vapensystem* och det är

nu tydligare vad som ska ingå. Militära vapensystem är fasta tillgångar som inte kan användas för civil produktion. Det handlar om exempelvis fordon, krigsfartyg, u-båtar, militärflygplan och tankers. Enligt nya ENS ska dessa tillgångar klassas som investeringar, istället för som tidigare, förbrukning. Förutom förflyttningen från förbrukning till investeringar, innebär det även att kapitalförslitning ska beräknas. Som jämförelse står dessa tillgångar för ungefär 10 miljarder kronor, vilket motsvarar ca 10 procent av statens förbrukning. Statens fasta bruttoinvesteringar ligger, innan Militära vapensystem tillförs, på runt 50 miljarder.

- Förändrad värdering av produktion för egen slutlig användning till att innehålla ett vinstpåslag istället för som idag endast som värdering till summa kostnader. Detta berör endast beräkningar som baseras på "kostnadsmetoden" och inte redan marknadsvärderade objekt.
- Något ändrade regler för hur vissa verksamheter ska klassas innebär att ENS95 regeln om ett 50-procentskriterium mellan intäkter och kostnader för att en verksamhet kan klassas som marknadsproducent inte gäller lika strikt längre. Nu ska även hänsyn tas till vem som kontrollerar verksamheten samt bland annat finansiering. Vi flyttar över bland annat Södersjukhuset AB, Danderyds sjukhus AB, Södertälje sjukhus AB samt St Eriks ögonsjukhus till landstinget. Motiveringen är att dessa enheter är offentligt kontrollerade och den offentliga förvaltningen i praktiken är den enda beställaren och har bestämmanderätt över producenten.
- Små verktyg som kostar mer än 500 Euro. I ENS95 fanns en värdemässig gräns för när småverktyg skulle anses som investering. Denna gräns är nu borttagen och kriteriet för att en produkt ska anses som investering är att den kan användas mer än ett år i produktionsprocessen. Det nämns dock att i praktiken bör mindre handverktyg som sågar, spadar, knivar, hammare och dylikt utgöra insatsförbrukning.
- Den momsbaseade delen av EU-avgiften bokförs nu som en skatt på produktion och import och betalas till utlandet. I ENS 2010 ändras detta till en löpande transferering som betalas av varje medlemsland till EU. Det medför att de skatter på produktion och import som betalas till utlandet kommer att minska och att BNI kommer att öka med det beloppet.
- Merchanting eller så kallad trepartshandel. En ändrad redovisning kommer att införas som innebär att hela varuvärdet ska ingå i värdet av export respektive import. I nuvarande beräkning registreras endast handelsmarginalen, vilken bokförs som en handelstjänst. NR kommer framöver att ha ett högre värde i nivå för såväl varuexport som varuimport. Handelsmarginalen som skillnaden mellan export och import (eller negativ export) återfinns då på utrikeshandel med varor istället för som idag på tjänstesidan.

- Lönbearbetning i utlandet. Enligt ENS 2010 ska lönbearbetning registreras netto istället för som nu genom export och sedan import av de bearbetade varorna till ett högre värde. Det innebär att de varor som sänds utomlands för att bearbetas inte ska ingå i export- och importvärden eftersom inget ägarbyte har förekommit. För att kunna få fram uppgifter om bearbetningsvärdet så rekommenderas att export- och importuppgifter bokförs vid sidan om de ordinarie varutransaktionerna i utrikeshandelsstatistiken.

Redovisningen ovan omfattar bara en del av de förändringar som introduceras i samband med övergången till ENS 2010. Det finns även flera områden som påverkas och som behöver kommuniceras med användare av nationalräkenskaperna. Bland annat pågår ett arbete med ändrad redovisning inom pensionsområdet. Vidare tillkommer nya instrument och en ändrad sektorindelning i Finansräkenskaperna samt ändrade riktlinjer för beräkning av den offentliga förvaltningens finansiella sparande och skuld. Vi kommer därför att återkomma med fler artiklar om förändringarna.

*Kontaktperson: Birgitta Magnusson Wärmark,
08-506 945 51*

Nya vikter i nationalräkenskaperna

Ny vikter från årsberäkning av BNP bedöms ha gett små effekter för utvecklingen andra kvartalet

BNP-tillväxten redovisas kvartalsvis och baseras på utvecklingstal för den löpande ekonomiska utvecklingen. Utvecklingstalen för de olika delarna av ekonomin viktas samman till en BNP-siffra utifrån en viktfordelning framräknad från den senast tillgängliga årsberäkning av BNP. I samband med publiceringen av andra kvartalet släpptes också definitiva årsuppgifter över BNP för helåret 2011. Den definitiva årsberäkningen gav därmed också nya vikter till beräkningen av BNP-utveckling hittills i år.

BNP-utveckling första och andra kvartalet 2013

Framräknade med gamla och nya vikter från årsberäkningen av BNP för åren 2010 och 2011

	Gammal vikt kv 1	Ny vikt kv 1	Diff	Gammal vikt kv 2	Ny vikt kv 2	Diff
BNP	0,4	0,4	0,0	0,6	0,6	0,0
Näringslivet	1,0	0,9	-0,1	0,0	-0,1	-0,1
Industrin	-3,9	-4,1	-0,2	-3,7	-3,8	-0,1
Övr. varuproducenter, exkl. industrin	-0,9	-0,9	0,0	2,6	2,5	-0,1
Tjänster, exkl. finans och fastighet	1,8	1,9	0,1	0,9	0,9	0,0

Källa: Nationalräkenskaperna

Av tabellen framgår att de nya framräknade vikterna som ligger till grund för kvartalsberäkningen gav uppskattningsvis mycket små förändringar på BNP-utvecklingen för både första och andra kvartalet i år. Avvikelsen för de redovisade grupperna uppgick till som mest 0,2 procentenheter på utvecklingen jämfört med om beräkningarna fortsatt att baserats på 2010 års vikter.

En motsvarande studie på fjolårets kvartalsutfall för första och andra kvartalet med nya vikter från den definitiva årsberäkningen av BNP för 2010 visade ett liknande resultat. Även då med avvikelser på upp till som mest 0,2 procentenheter.

Sett till ytterligare ett år tillbaka, det vill säga BNP-utvecklingen 2011 baserat på viktfordelningar från årsberäkningen 2009 gav också det ett liknande utfall med upp till 0,2 procentenheters avvikelser på utfallet av den nya viktfordelningen för alla delkomponenter utom för industrin. Industrin hade en större avvikelse för det här året sannolikt till följd av de stora produktionssvängningarna som kom år 2009 i samband med finanskrisen.

Kontaktpersoner: Anders Jäder, 08-506 947 28 och Martin Daniels, 08-506 942 64

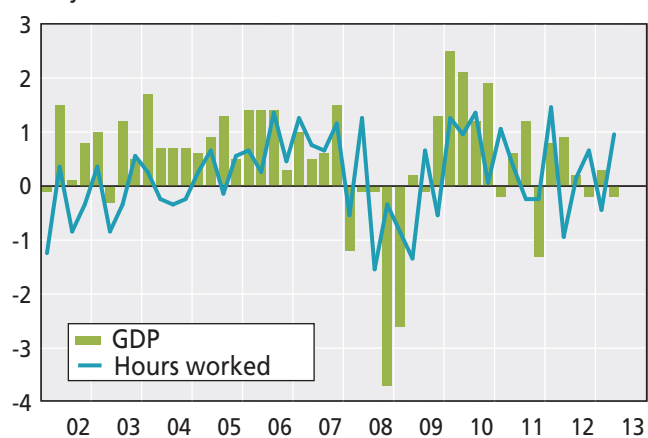
Summary

Weak growth in second quarter

Activity in the Swedish economy was subdued in the second quarter and seasonally adjusted GDP dropped compared to the quarter before, while at the same time growth in the EU area turned upwards. A combination of a strong Swedish krona and lukewarm international demand contributed to the downturn of net foreign trade. Development of the domestic economy was somewhat better: household consumption and gross fixed capital formation increased.

GDP dropped by a seasonally adjusted 0.2 percent in the second quarter compared with the previous quarter. The corresponding rate in the euro countries was a positive 0.3 percent, and growth in larger countries like Germany and the UK was as much as 0.7 percent. However, the comparisons need to be viewed in light of the negative growth that euro countries have shown during the last six quarters, and that this is a recovery from a low level.

Gross domestic product (GDP) and hours worked in the whole economy
Percent change from previous quarter. Seasonally adjusted GDP and hours worked

Source: National accounts

Data up to and including second quarter 2013

Foreign trade was marked by a weak international economy and a strong Swedish krona, which has burdened exporters this past year. Reduced trade volumes characterised Swedish export, which has not followed world trade after the financial crisis. Imports have followed along with the downturn, as a result of a high import content in exports. Improved orders for export and considerably more optimistic export managers instil hope for the future.

Production in industry was weak during the second quarter and fell for both goods and services compared to the previous quarter. This was the case even though the number

of hours worked rose, which led to a sharp downturn in productivity. However, the picture for the situation in Swedish industry is split right now; future short-term economic indicators paint a much brighter scenario of development.

Households slowed down the pace somewhat in the second quarter, and household expenditures rose slightly at a quarterly rate. However, seasonal adjustment may have been disturbed because the Easter holiday fell during two different quarters in 2012 and 2013. The nominal income increases were somewhat lower than in the most recent quarters, but the low inflation rate contributed to a relatively stronger purchasing power. However, a savings ratio at historically high levels indicates that households still keep their feet on the ground and give priority to savings.

Investment activity has been slow for a little more than one year. The second quarter did not change the picture particularly, and the gross fixed capital formation in seasonally adjusted figures rose somewhat compared to a weak first quarter. On a positive note, housing investments turned upwards after a rather long downturn.

The labour market improved somewhat in the second quarter compared to the first, despite the weak GDP growth of recent quarters. Employment increased somewhat, at the same time as relative unemployment showed signs of dropping. A likely explanation for this is that the service industries and the public sector have not been affected by the weaker economic situation to the same degree as the manufacturing industry. However, the risks of becoming unemployed increased at the same time as the job opportunities decreased. This can indicate that improvement is beginning to slow down.

Sweden's economy – a statistical perspective also includes four feature articles. The first article describes the growing phenomenon of global value chains and moving of production. The second article presents Statistics Sweden's new monthly household consumption indicators which intend to provide an early estimation of household consumption. The third article is a report on the changes in the national accounts as a result of the new ESA 2010 statistical regulations. The final article takes a look at the effects of the new weights for annual calculations of GDP for the development of the second quarter.

ANSVARIG UTGIVARE

Monica Nelson Edberg

FRÅGOR OM INNEHÅLLET I DENNA PUBLIKATION

Peter Buvén, redaktör	08-506 945 28
Martin Daniels, redaktör	08-506 942 64
Magnus Saltveit, redaktör	08-506 949 84
Torkel Brinkenfeldt	08-506 940 96
Johannes Holmberg	08-506 945 11

MEDSKRIBENTER

Anders Jäder, natioanräkenskaper
Daniel Lennartsson, ekonomisk statistik
Birgitta Magnusson Wärmark, nationalräkenskaper

GRAFISK FORM

Monica Andersson	08-506 943 62
------------------	---------------

Förfrågningar kan även göras via e-post: fornamn.efternamn@scb.se.

Sveriges ekonomi – Statistiskt perspektiv
ISSN 1653–3828
URN:NBN:SE:SCB-2013-A28T11303_pdf (pdf)